

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ALAN DIŞINDAN GELEN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
YETİŞTİRİLMESİNDE İLKÖĞRETİM
MÜFETTİŞLERİNİN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

102043

Danışmanı

Prof. Dr. Vehbi ÇELİK

Hazırlayan

Zülfü DEMİRTAŞ

ELAZIĞ

.../.../2000

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ALAN DIŞINDAN GELEN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YETİŞTİRİLMESİNDE
İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN ROLÜ**

Bu tez ~~06.03.2000~~ tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çeklüğü~~ ile kabul edilmiştir.

Zülfü DEMİRTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Vehbi ÇELİK

Üye

Prof. Dr. Mahmut ATAY

Üye

Doç. Dr. Mehmet GÜROL

Yukarıdaki Jüri Üyelerinin İmzaları Tasdik Olunur.

Prof. Dr. Sabahattin KÜÇÜK

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖZET

Eğitim örgütlerinin temel taşı niteliğinde olan öğretmen, devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama sonucu bu politikayı etkileyen önemli bir kişidir. Ancak öğretmen üst kademede geliştirilen politikaları sınıftan gelen verilerle beslediği ölçüde etkin olabilir. Meslek öncesinde sınıf öğretmenliği alanında hiçbir eğitim almadan bu mesleğe atanan kişilerin mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmaları beklenemez.

1860' lardan bu yana düzenli olmayan aralıklarla alan dışından sınıf öğretmeni atanması yapılmıştır. Son olarak 1996 yılında alan dışından 10 000 sınıf öğretmeni atanmıştır. Alan dışından gelen sınıf öğretmenleri, çalıştıkları okulun kültürünü ve öğretmenlik meslek değerlerini benimsemeye, Milli Eğitim Bakanlığının genel amaçlarını kavramada birtakım güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Kendileriyle olan yakın ilişkilerinden dolayı diğer öğretmenlerle birlikte alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içinde yetişmesinde en önemli rolü ilköğretim müfettişleri ve okul yöneticileri oynamaktadır.

Araştırmanın genel amacı, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve ilköğretim müfettişlerinin görüşlerine başvurarak, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içerisinde yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ortaya koymaktır. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek içinde yetiştirmelerine ne derece yardımcı olmaktadır?
2. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalizasyonuna ne derece katkıda bulunmaktadır?
3. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine okul yönetimi ve milli eğitim mevzuatı konusunda ne derece yardımcı olmaktadır?
4. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakını kazanmalarına ne derece yardımcı olmaktadır?

Araştırmanın evrenini 1997 – 1998 öğretim yılında Elazığ il genelinde görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve Elazığ'da görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tümü oluşturmaktadır. 1997-1998 öğretim yılında Elazığ'da görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sayısı 178, ilköğretim müfettişi sayısı ise 43' tür. Ancak Elazığ' da görev yapan ilköğretim müfettişlerinin sayısının yeterli bulunmamasından dolayı, Malatya'da görev yapan ilköğretim müfettişleri de evren ve örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı dönemde Malatya' da görev yapan ilköğretim müfettişi sayısı 55'tir.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine ve ilköğretim müfettişlerine yönelik, kişisel bilgiler dışında aynı soru köklerinden oluşan iki ayrı anket geliştirilmiştir. Anketlerin birinci bölümünde; kişisel bilgilere ait altı soru, ikinci bölümde; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek içinde yetişmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü belirlemeye yönelik on soru, üçüncü bölümde; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü belirlemeye yönelik dokuz soru, dördüncü bölümde alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin okul yönetimi ve ilköğretim mevzuatı ile ilgili bilgi edinmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü belirlemeye yönelik sekiz soru, beşinci bölümde; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakı ilkelerini benimsemelerinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü belirlemeye yönelik dokuz soru yer almıştır.

Anketlerde Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Anket sorularından Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) puan olarak değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda kısaca şu bulgular elde edilmiştir: İlköğretim müfettişliği orta yaşlı erkek mesleğidir; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin % 60' nı bayanlar ve % 40' nı da erkekler oluşturmaktadır; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içerisinde yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolü konusunda iki grubun görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı almadıklarını düşünmektedirler.

ABSTRACT

THE ROLE OF PRIMARY SCHOOL INSPECTORS ON THE EXTERIOR BRANCH CLASS TEACHERS' TRAINING IN THE SERVICE

The teacher, a foundation stone of the education organization, is an important person who applies the government policy and who effects this policy as a result of this application. Yet, the teacher could be effective as long as he could feed the datas coming from upper level policies. It can not be expected that the teachers who are uneducated on their branch before appiontment, knows the needs of their occupations just like knowledge, skills and behaviours.

The appoinment of class teachers, who are from the external branch, leading on 1860' s has been done unsystematic intervals. Finally, 10.000 class teachers from branch had been appointed in 1996. The exterior branch class teachers have been run into many difficulties in comprehending the general aims of Ministry of National Education and in identifying temselves with the cultures and values of scholarship of the school that they work. Because of the close relationships whit them the other teachers, the primary school inspectors and the school managers hava been played the most important role on training the exterior branch class teachers.

General aim of this research, is to expose the role of the primary school inspectors on the training of the exterior branch class teachers in the service, applying to the oppinions of the primary school inspectors and the exterior branch class teachers. To reach this general aim answers had been searched for the following questions:

1. At what degree the primary school inspectors have been helpfull on the exterior branch class teachers' training in the service?
2. At what degreee the primary school inspectors have attributed to the exterior branch class teachers' organizational socialism?

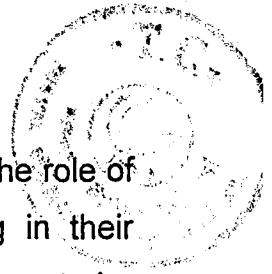
3. At what degree the primary school inspectors have been helpfull on the exterior branch class teachers, about management and the National Education Laws?
4. At what degree the primary school inspectors have been helpfull on the exterior branch class teachers, about going occupational manners?

The environment of this research has been formed by all primary school inspectors who in Elazığ and exterior branch class teachers, who worked in general part of Elazığ in 1997-1998 education term. In 1997-1998 education term the number of the primary school inspectors were 43, and exterior branch class teachers were 178. But because of inadequancy the service in Malatya had been included into the environment and illustration. In the term of the research, the number of primary school inspectors who are on the service in Malatya was 55.

Two different questionnaires which consisted of the same roots apart from personal informations, have been developed as a means to data container towards the primary school inspectors and the exterior branch class teachers. There were 6 questions about personal information in the first part; 10 questions about appraising the role of the primary school inspectors on the treatment of the the exterior branch class teachers in the second part; 9 questions about appraising the role of the primary school inspectors on the organizizational socialism of the the exterior branch class teachers in the third part; 8 questions about appraising the role of the primary school inspectors on the treating the school management and primary education laws in the fourth part; 9 questions about the appraising the role of the primary school inspectors on the treatment of the the exterior branch class teachers on adopting the occupational manners in the fifth part of the questionair.

The Likert type scale had been used in the questionnaires. The questions; exactly disagree (1) one, disagree (2) two, recessive (3) three, agree (4) four, completely agree (5) five grades had been groped and apparaised.

As a result, those datas had been gained. The primary school inspectors is a middle-aged man' s job. 60 % of the exterior branch class teachers is formed by women and 40 % is formed by men.

There are some important differences between the two groups in the role of primary school inspectors on exterior branch class teachers' training in their service. While primary school inspectors think that they have given the exterior branch class teachers enough help, exterior branch class teachers have been thinking that they haven't received enough help.

ÖNSÖZ

Geleceğin yetişkinlerini yetiştiren kurumlar olarak karşımıza eğitim kurumları yani okullar çıkmaktadır. Okulların temel taşı ise öğrenciler ve öğretmenler oluşturur. Öğrencilere kazandırılmak istenen yeni davranışlar veya davranış değişikliği öğretmenler tarafından gerçekleştirilir. Öğretmenlerin üstlendiği bu rol toplum için büyük bir önem taşımaktadır bu nedenle öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi gereksinimi karşımıza çıkmaktadır. Gelişmiş toplumlarda öğretmenlik özel bir ihtisas mesleği olarak kabul edilir ve öğretmen eğitimi hizmet öncesinde verilir. Yeterli derecede sosyal ve ekonomik gelişmişliği yakalayamayan toplumlarda ise öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimine fazla önem verilmez. Çağdaş medeniyeti yakalama ülküsüne sahip Türkiye Cumhuriyeti'nin de yasalarında yer aldığı gibi öğretmenliği özel bir ihtisas mesleği kabul edip bu meslek için gerekli eğitimin hizmet öncesinde alınmasını sağlamak için gerekli önlemleri almalı ve mesleğe atanan öğretmenleri de meslek içinde sürekli eğitmeyi bir ilke olarak kabul etmeli ve bu ilkeyi çiğnememelidir.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içinde yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ölçmeye yönelik araştırmamın planlanmasından sonuçlandırılmasına kadar benden kıymetli yardımını esirgemeyen, rehberlik ve eleştirileriyle büyük katkı sağlayan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Vehbi ÇELİK hocama şükranlarımı arz ederken, anketlerin hazırlanmasında ve yorumlanmasında değerli eleştirileriyle katkı sağlayıp yardım ve desteklerini esirgemeyen Eğitim Bilimleri Bölümü hocalarına içten teşekkürlerimi arz ederim.

İki yıldan uzun süren bu yorucu çalışma boyunca ilgimden yoksun kalan oğullarım Muhammed İkbâl ve Furkan' a bundan sonra gerekli ilgiyi göstereceğime söz veriyor ve teşekkür ediyorum.

Aralık 1999 SİVAS

Zülfü DEMİRTAŞ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONAY	I
ÖZET	II
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XI
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
1.Problem Durumu	1
2.Amaç	10
3.Önem	10
4.Sayıtlar	11
5.Sınırlılıklar	11
6.Tanımlar	12
7. Kısaltmalar	13
BÖLÜM II	
İLGİLİ LİTERATÜR VE PROBLEME İLİŞKİN ARAŞTIRMALAR	
A. İLGİLİ LİTERATÜR	14
A.1. Alan Dışından Sınıf Öğretmeni Alınmasının Tarihi Gelişimi	14
A.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi	17
A.3. Türk Eğitim Sisteminde Denetim	18
A.4. İlköğretim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi	19
A.4.1. Yarışma sınavına başvuru koşulları	19
A.4.2. Müfettiş yardımcılığına atanma	20

A.4.3. Müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesi	20
A.4.4. Müfettişlerin Görev Alanları	20
A.4.5. Müfettişlerin Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme ile İlgili Görev ve Yetkileri	21
A.5. Müfettişlerin Liderlik Rollerini	22
A.5.1. Müfettişlerin Kültürel Liderliği	22
A.5.2. Müfettişlerin Etiksel (Moral) Liderliği	24
B. PROBLEMLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	26

BÖLÜM III

YÖNTEM

1.Araştırmanın Modeli	37
2.Evren ve Örneklem	37
3.Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	38
4.Veri Toplama Aracının Uygulanması	38
5.Verilerin Analizi ve Yorumlanması	40

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

A. KİŞİSEL BULGULAR	41
A.1. İlköğretim Müfettişlerine Ait Kişisel Bulgular	41
A.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerine Ait Kişisel Bulgular	47
B. İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİ VE ALAN DIŞINDAN GELEN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	52
B.1. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Meslek İçinde Yetiştirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	52

B.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalleşiminde İlköğretim Müfettişlerinin Yardımına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
B.3. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Millî Eğitim Mevzuatı ve Okul Yönetimi Konularında Yetiştirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar ..	74
B.4. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Meslek Ahlakını Benimsemelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	84

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

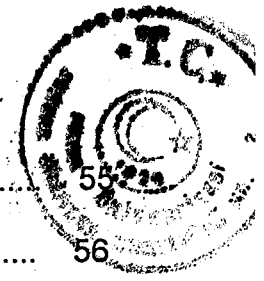
ÖZET	94
SONUÇLAR	94
ÖNERİLER	97
KAYNAKLAR	99
EKLER	105

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo :1 İlköğretim Müfettişleri Örneklem Grubuna Dağıtılan ve Geri Dönen Anketlerin Oranı	39
Tablo :2 Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerine Dağıtılan ve Geri Dönen Anketlerin Oranı	40
Tablo3. İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyete Göre Dağılımları	41
Tablo 4. İlköğretim Müfettişlerinin Yaşlara Göre Dağılımı	42
Tablo 5. İlköğretim Müfettişlerinin Görev Yaptıkları İller.....	43
Tablo 6. İlköğretim Müfettişlerinin İlköğretim Müfettişliğindeki Hizmet Süreleri	44
Tablo 7. İlköğretim Müfettişlerinin Öğretmenlikteki Branşları	44
Tablo 8. İlköğretim Müfettişlerinin Öğretmenlikteki Hizmet Süreleri.....	46
Tablo 9. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı	47
Tablo 10. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlara Göre Dağılımı	48
Tablo 11. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süreleri	49
Tablo 12. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Öncesinde Aldıkları Eğitim	50
Tablo 13. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştığı Okulların Bulunduğu Yerleşim Birimi	51
Tablo 14. İlköğretim Çağındaki Çocukların Gelişimlerinden Haberdar Olma ..	53
Tablo 15. Öğretimde Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma	54

Tablo 16. Demokratik Bir Sınıf Anlayışına Sahip Olma	55
Tablo 17. Olumlu Bir Sınıf İklimi Oluşturma	56
Tablo 18. Sınıfta İyi İşleyen Bir İletişim Sistemi Oluşturma	57
Tablo 19. Değişik Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanma	58
Tablo 20. Dersleri Planlı Olarak İşleme	59
Tablo 21. Öğrenci Başarısını Değerlendirmede Uygun Ölçütler Kullanmaya Yardımcı Olma	60
Tablo 22. İlkokuma-yazma Öğretimi Konusunda Kendisini Geliştirmeye Yardımcı Olma.....	62
Tablo 23. Değişik Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yardımcı Olma.....	63
Tablo 24. Kendisini Sınıf Öğretmeni Kimliğinde Görme.....	64
Tablo 25. Sınıf Öğretmenliğini Sevme.....	65
Tablo 26. Sınıf Öğretmenliğinden Tatmin Olma	66
Tablo 27. Sınıf Öğretmenliğinin Etkili Rol Performansı İçin Gerekli Davranış Modelleri Kazanma.....	68
Tablo 28. Sınıf Öğretmenliğinin Temel Rol ve Sorumluluklarını Benimseme .	69
Tablo 29. Sınıf Öğretmenliğinin Sembollerini ve Felsefesini Benimseme	70
Tablo 30. Çalışılan Okulun Kültürü ile Kaynaşma	71
Tablo 31. Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Araştırmaları İzleyip Öğrencilerine İletme	72
Tablo 32. Toplumda Sınıf Öğretmenliğini Temsil Eden Tavır, Değer ve Davranışları Gösterme.....	73
Tablo 33. Milli Eğitimin Genel Amaçlarından Haberdar Olma	75
Tablo 34. Ders ve Konuların Amaçlarından Haberdar Olma	76
Tablo 35. Programa Yeni Giren Derslerin Amaç ve İçeriklerini Takip Etme..	77
Tablo 36. Eğitsel Kol Faaliyetlerinin Önemini Kavrama	78

Tablo 37. Belirli Gün ve Haftaların Önemini Kavrama	80
Tablo 38. Sınıf Öğretmenliğinin Temel Görev ve Sorumluluklarını Kavrama	80
Tablo 39. Sınıf Öğretmenlinin Atanma, Yükselme, Nakil, Ödüllendirilme - Cezalandırılma ve Sağlık Haklarından Haberdar Olma	82
Tablo 40. Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Mevzuatı Takip Etme	83
Tablo 41. Öğretmenlik Meslek Değerlerini Kazanma	84
Tablo 42. Sınıf Öğretmenliğinin Değerlerinin Taşıma	85
Tablo 43. Sınıfta Geçen Olayların Gizliliğini Koruma	86
Tablo 44. Diğer Öğretmenler ile Uyumlu İlişkiler İçinde Olma.....	87
Tablo 45. Okulun Çalışma Düzenini Benimseme	88
Tablo 46. Öğretmenlik Mesleğinin Gerektirdiği Ahlaki Sorumluluğu Kavrama	89
Tablo 47. Öğrencilerin Başarısını Değerlendirmede Adaletli Olma	90
Tablo 48. Öğretmenlik Mesleğinin Gerektirdiği Ahlaki Kurallara Uyma	91
Tablo 49. Öğrencilere Yönelik Ödül ve Ceza Sistemini Kullanmada Tarafsız Olma	92

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıtları ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.Problem Durumu

Günümüzde bilimsel ve teknolojik alanlardaki hızlı gelişmeler, toplumun sosyal, siyasal ve ekonomik yapısında hızlı değişimler meydana getirmektedir. Bu hızlı değişim de sosyal kurumların yapı ve fonksiyonlarını değişime zorlamaktadır. Sosyal bir sistem olan eğitim, bireyleri toplumdaki yeni bilgi ve becerileri yaratmak yoluyla toplumun değişen şartlarına uymasını kolaylaştırmayı amaç edinmiştir. Bu amaca ulaşmak için izlenen yöntemlerde ve öğretmen rollerinde değişiklikler yapma gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Öğretmen rollerinde meydana gelen değişimler ile öğrenci niteliklerinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Örgütler, personel eliyle yürütülen sosyal yapılardır. Başarılarındaki temel faktör de işgörenlerdir. Nasıl ki "tüccar malını satarken değil, alırken kazanmakta" ise, örgütler de ellerindeki kadrolara uygun nitelikteki işgörenleri alırken başarılarını sağlam temellere dayamak zorundadırlar. Uygun nitelikleri taşımayan işgörenlerin işe alınması başarıyı olumsuz yönde etkileyecek ve örgüt beklenen hedeflere ulaşmakta güçlük çekecektir (Kalkandelen, 1979:53). Hiçbir sistemden, sistemi işletecek personelin niteliğinin üzerinde bir hizmet üretmesi beklenemediğinden (Ağaoğlu,

1997:3) eğitim sistemleri de ancak işe alınan yönetici , öğretmen ve deneticilerin nitelikli olması yoluyla etkili olabilirler.

Örgütteki insan kaynağının etkili biçimde kullanılması, örgüt içindeki birey ve grupların davranış ve ilişkilerinin dikkate alınması ile olanaklı hale gelebilir. Bu durum eğitim yönetimi ve denetimi için ayrı bir önem kazanmaktadır. Çünkü eğitim yönetimi ve denetiminde insan ilişkileri ağırlık taşımaktadır. Eğitim yönetici ve deneticilerinin akademik bir eğitim görmüş olması, okulların amaçlarına dönük olarak eyleme geçirilebilmesi için eğitim yönetiminde ve denetiminde olduğu kadar, davranış bilimlerinde de iyi yetişmiş olması gerekir.

Eğitim ve öğretimde, hedefler çok iyi belirlenmiş, ders konuları fonksiyonel olarak seçilip organize edilmiş olabilir. Ancak öğretmenler iyi yetiştirilmemişse, beklenen sonucun gerçekleşmesi mümkün değildir (Köseoğlu, 1994: 2).

Eğitim örgütlerinin temel taşı niteliğinde olan öğretmen, araştırmalar sonucu geliştirilen devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikaları etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan faydalanan fakat aynı zamanda bu çalışmalarla iç içe olup politika ve uygulamalara problem sağlayan önemli kişidir. Üst kademedeki geliştirilen reform önerileri memleket ölçüsünde, sınıftan gelen verilerle beslendiği ölçüde gerçekçi ve sınıfta başarılı olduğu ölçüde etkin olabilmektedir. Bu nedenle eğitim sistemini yenilemek isteyen ülkeler reform çalışmalarına, öğretmen yetiştirme programlarından başladıkları ölçüde başarılı olurlar (Varış, 1973 :48).

Ülkemizin çağdaş bir toplum olma yolundaki çalışmalarının temelini eğitimin teşkil ettiği görülür. Eğitim, toplumun yapısını değiştiren ve yaşam standartlarını yükseltmeyi sağlayan bir sosyal güç olarak kabul edilir. Bu nedenle öğretmenlerimizi en iyi şekilde yetiştirmek, ülkemizin geleceği ile ilgili önemli konular arasındadır.

1739 Sayılı ve 24. 03. 1973 Tarihli Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesi öğretmeliği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim

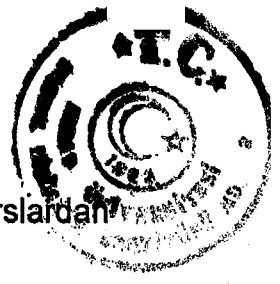
görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak tanımladıktan sonra bu mesleğe hazırlığın genel kültür, alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanacağını belirtmektedir. Aynı kanununun 145. maddesi, öğretmenlerin öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarından veya bunlara denkliği kabul edilen yurtdışı yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar arasında Millî Eğitim Bakanlığınca seçileceğini belirtmektedir.

Yüksek öğrenimleri sırasında pedagojik formasyon kazanmamış olanların ihtiyaç duyulan alanlarda, öğretmenliğe atanmaları halinde bu gibilerin adaylık dönemi içinde yetiştirmeleri için Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

Yasal çerçeve böyle olmasına rağmen, Türkiye’de öteden beri öğretmen ihtiyacının önemli bir ölçüde öğretmen yetiştiren kurumlar dışından karşılandığı görülmektedir. Bu, çözülmeyen sürüp giden eğitim sorunlarımız arasında, her zaman güncel bir konu olmuştur.

Akyüz’ün (1998:7-8) yaptığı araştırmada öğretmen yetiştiren kurumların dışında yetişenlerin öğretmenliğe atanmalarının 1860’lara kadar dayandığı görülmektedir. Mutlakiyet döneminde, özellikle 1880’den sonra Mülkiye Mektebi mezunları, doğrudan geniş ölçüde İdadi (lise) müdür ve öğretmenlikleri ile illerin eğitim müdürlüklerine atanmışlardır. Cumhuriyet döneminde 1936 – 1946 arasında askerliğini erbaş olarak yapan köy gençlerinin sınavla seçilerek 6 – 8 aylık bir eğitimden sonra köy okullarına “eğitmen” olarak atanması yoluyla 8 500 kadar eğitmen yetiştirilmiştir.

Köy Enstitülerinin resmen kapatıldığı 1952 yılından itibaren ilkokul öğretmenini öğretmen okulları yetiştiriyordu. Ancak ihtiyacın fazla olduğu durumlarda günümüzde de olduğu gibi öğretmen açığı, yedek subay öğretmenlik, yedek öğretmenlik gibi değişik kaynaklarca sağlanıyordu (Güler, 1998 :20). 1996 yılı ikinci atama döneminde 10 000 sınıf öğretmeni kontenjanına karşılık çoğu Ziraat, Veteriner ve Su Ürünleri Fakültelerinden mezun olanlar olmak üzere 47000 başvuru olmuştur. Başvuruda bulunanlar “Pedagojik Formasyon” almış olma şartı aranmadan

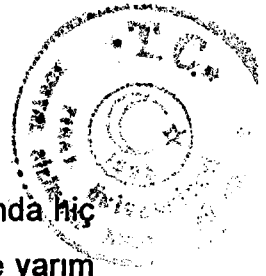
öğretmenliğe atanmış, illerde düzenlenen iki aydan kısa süreli kurslardan geçirilmişlerdir (Akyüz, 1998: 6).

1924' te çıkarılan 439 Sayılı Kanunla, öğretmenlik bir meslek olarak tanımlanmış ancak, ilk on beş yılda çok sayıda öğretmen yetiştirme uygulaması hemen her zaman nitelikli öğretmen yetiştirme uygulamasının önünde yer almıştır. Daha sonraki yıllarda; Hükümet Programlarında, Kalkınma Planlarında, Milli Eğitim Şuralarında zaman zaman nitelikli öğretmen yetiştirme konusu gündemde olmasına rağmen, öğretmen açığını kapatma endişesi, nitelikli öğretmen yetiştirmenin geri planda kalmasına neden olmuştur (Arslan, 1998: 137).

Hala, plansız ve programsız çalışmalar sonucu baş gösteren öğretmen açığının, günlük ve sıkıntı yaratacak önlemlerle giderilmeye kalkışılması öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmediğini göstermektedir. Her düzeyde ve kategoride üniversite lisans mezunlarını, öğretmen olarak atayıp iki aylık bir kursla öğretmen diye sınıflara sokmak acil önlemler kategorisine de girmez. Kaldı ki, 1960' lardan bu yana "kalkınma planları" ile yolunu bulmaya çalışan Türkiye' nin böyle önemli bir konuda acil önlemler içine girmesi düşündürücüdür (Ural, 1998 :88).

İnsanoğlu en iyi deneyerek öğrenir. Yürümeyi, bisiklete binmeyi, araba kullanmayı, piyano çalmayı, hep deneme - yanılma yoluyla öğreniriz. Bir davranışta bulunuruz, hareketimizin sonuçlarını gözlemleriz ve ona göre ayarlama yaparız. Ama "deneyerek öğrenmek" sadece geri dönüşlerin hızlı ve belirli olduğu durumlarda işler. Karmaşık bir sistemde hareket ettiğimizde sonuçlar ne hızlı ne de açıktır. Genellikle zaman ve mekan olarak bizden uzaktırlar. Bu da öğrenmenin eksikliklerinden biri olan "deneyerek öğrenmenin ikilemi" ni getirir. En iyi deneyerek öğreniriz ama, en önemli kararlarımızın sonuçlarını hiçbir zaman deneyemeyiz (Senge, 1993: 337).

Milli eğitim sistemi, temelde yatan sınıf öğretmeni yetiştirme problemini değil de bu problemin semptomlarını iyileştirmeye çalışarak problemi çözmek için sahip olduğu yeteneği kaybetmekle karşı karşıya kalmıştır. Bu sistem,

sonuçlarının nasıl olacağı bilinmeyen bir deneme – yanılma yoluyla alanda hiç eğitim görmemiş kişileri öğretmen olarak sisteme almaktadır. Bünyesinde yarım milyondan fazla insan barındıran bir sistemin deneme – yanılma yoluyla çok önemli kararlar vermesi oldukça düşündürücüdür. Sisteme dahil edilen bu işgörenlerin örgütsel sosyalizasyonu başlı başına bir sorun teşkil etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının genel amaçlarını benimseme örgütün yapısı ve işleyişini kavrama meslek ahlakını öğrenme ve benimseme gibi durumlarla karşı karşıya olan bu kişilerin meslek içerisinde yetiştirilmesinden başka çıkar yol görünmüyor. İlköğretim müfettişleri, okul yöneticileri ve diğer öğretmenler bu hizmet içi eğitimde en fazla rol oynayan işgörenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yeni öğretmenler okullara nispeten güçsüz kişiler olarak gelirler ve okullar yeni öğretmenlere güçlü örgütsel zorlamalar gösterir; okul içerisindeki öğretmenler, okulun nasıl çalıştığı ve iyi uygulamanın ne olduğu hakkında, sorgulamadan kabul ettikleri belirli varsayımlara sahiptirler. Farklı bir öğretim üslubu geliştirmeye çalışan öğretmenler için çocuklar, ana ve babalar arasında bir güvenirlik düzeyinin elde edilmesi ve desteğin sağlanması, yeni öğretmenler için son derece zor olabilir ve araştırmacıların uyum sağlamanın en kolay yolu olarak tanımladıkları “tükenme etkisine” eninde sonunda yenik düşerler (Calderhead, 1997 :23).

Rubins' e göre örgüte ilk giriş anından adaylığın kalktığı döneme kadar yoğun bir sosyalleşme süreci yaşanır. Örgüt yeni işgörenleri kendi misyonuna uygun seçse de aday işgörenler örgütün kültürünü tümüyle öğrenemezler. Örgütsel sosyalizasyonun en önemli yanı örgüte ilk giriş anıdır. Yeni işgörenler, yerleşik inanç, gelenek ve değerleri en fazla rahatsız edebilecek kişiler olarak görülür. Bundan dolayı örgüt, yeni işgörenlerin örgüt kültürüne uyum sağlamlarına yardımcı olmak ister (Çelik, 1998 : 192). Eğitim örgütlerinin yeni işgörenlerini yoğun bir sosyalleşme sürecine tabi tuttuklarını söylemek kolay değildir.

Öğretmen adayının, çalıştığı eğitim örgütüne karşı olumlu tutum içinde olması gerekir. İş bulamamak gibi zorda kalınan bir nedenle, bir

insanın sevmediği eğitim sistemine girmesi, daha başlangıçta görevi ile uyumsuzluğa düşeceğinin ilk belirtisidir. Özellikle öğretmenlik dışında bir eğitim alan kişinin göreve uyumsuzluğu kaçınılmaz olabilir. Bu durumda olan öğretmenlerin uyumsuz duruma düşmelerini önlemek için, hızlı bir örgütsel sosyalleşme sürecine tabi tutulmaları gerekmektedir.

Örgütsel sosyalizasyon, işgörenin değer, norm, kural ve uygulamaya yönelik ilkeleri öğrenmesi, tanınması ve kültürlenmesidir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenleri açısından örgütsel sosyalizasyon ise, okulun temel değer, norm, felsefe ve misyonunun öğrenilmesidir. Yani öğretmenin çalıştığı okula uyum sağlamasıdır. Gordon' a göre örgütsel sosyalleşme sürecinde yeni üyeler şunları öğrenirler : (1) Temel amaçlar, (2) Temel rol sorumluluklar , (3) Etkili rol performansı için gerekli davranış modelleri, (4) Örgütsel kimlik ve ilkeler, (5) Semboller ve gelenekler, (6) Olayların anlamları. Örgütler bu konuları işgörenlere öğretebilmek için yoğun bir hizmet içi eğitim programı uygularlar (Çelik, 1998 : 192 – 193).

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin çalıştığı örgütün kültürüne uyum sağlamaları kaçınılmazı güç bir zorunluluktur. Ceylan (1998 : 50) , **Örgüt kültürünü**, bir örgütte çalışanlar tarafından yaratılan maddi ve manevi değerler bütünü olarak tanımlamaktadır. Çelik (1997 :33) ise, her örgütün kendi kültürünü oluşturduğunu ve örgütlerin kültürleri arasında farklar olduğunu savunmaktadır. Örgüt kültürüne uyum sağlamanın, başka bir ifade ile örgütsel sosyalizasyonu gerçekleştirmenin en güvenilir yolu, yeni işgörenleri yoğun bir hizmet içi eğitime tabi tutmaktır. İşgörenleri hizmet içinde yetiştirme ve geliştirme artık bir zorunluluk olmuştur (Aydın, 1993 : 172).

Hizmet içi eğitim, personelin mesleki bilgi, beceri, tutum ve başarısını gerçekleştirmek amacıyla planlı olarak yapılır. Aksu' ya (1996 :187) göre özellikle kamu örgütlerinde verilen hizmet içi eğitim yeterli değildir ve bu eğitimin etkililiği konusunda kuşku vardır. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitime duydukları ihtiyaç, diğer eğitim işgörenlerine oranla daha yüksek düzeydedir.

Başarı ile uygulanacak hizmet içi eğitim programları alan dışındaki gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşmelerini gerçekleştirebilir. Bununla birlikte bu yeni üyelerin meslek ahlakı kazanmalarına da yardımcı olabilir. Meslek ahlakı, meslek üyeleri tarafından oluşturulup korunur, meslek üyelerini belli bir şekilde davranmaya zorlar, kişisel eğilimleri sınırlar, meslek içi rekabeti düzenler ve hizmet ideallerini korumayı amaçlar.

Her mesleğin kendine göre belirlenmiş bir etik ilkeler dizisinin varlığına gereksinim duyulmaktadır. Etik ilkelerin belirgin bir halde ortaya konulmuş olması, bütün meslekler için büyük önem taşımaktadır (Aksoy, 1998 :1). Etik ilkelerin belirlenmiş olması, öğretmenlerin topluma, mesleğe ve meslektaşlarına karşı sorumluluklarının ne olduğunu ortaya koyacaktır. Etik ilkelerin ortaya konması ve korunması, etiğe uygun davranılmasını da zorunlu kılmaktadır.

Etiksel davranışın işgörenlerin etiksel olmayan eylemler gerçekleştirmelerini engellemesi güçlü bir ihtimaldir. Bununla birlikte, gönüllülük, davranış beklentilerinin açıklığa kavuşturulması ve kişisel sorumluluğun artırılması yoluyla verilecek etiksel destek, herkesi daha güçlü bir etiksel davranışa doğru sürükler (Çelik, 1999 : 94).

Günümüzde öğretmenleri ilgilendiren milli eğitim mevzuatı, içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana yürürlüğe giren ve bir çok maddesi değiştirilen çok sayıda kanun, yürürlükteki yerini korumaktadır. Bundan başka çeşitli tarihlerde yayınlanmış bir çok yönetmelik ve yönerge de yürürlükte. Bu geniş ve dağınık mevzuata okul yöneticileri ve ilköğretim müfettişleri ahi hakim olamamaktadırlar. Hizmet öncesinde öğretmenlik dışında bir meslek eğitimi alarak sınıf öğretmenliğine atanan kişiler bu mevzuattan haberdar bile değildirler. Bu durumda olan öğretmenlerin milli eğitim ile ilgili mevzuatı öğrenmelerinde ilk görev, okul yöneticileri ve ilköğretim müfettişlerine düşmektedir. Okul yöneticileri ve ilköğretim müfettişlerinin bu görevlerini iyi bir şekilde yerine getirdikleri söylenemez.

Peters ve Waterman' a göre (Başaran, 1991 : 54), işgörenlerini yakından tanıyan; onların kişiliklerine saygı gösteren; gelişmelerine, yetişmelerine olanak sağlayan; onlara başarıları, yükselmeleri için yardım eden; yetişkin olarak ilgi gösteren örgütler daha kusursuz işler.

Denetim, türüne bakılmaksızın her faaliyetin içinde ve yanında vardır. Özellikle insan unsurunun ağır bastığı sosyal faaliyetlerde " olmazsa olmaz " düzeyinde kendisine ihtiyaç duyulur (Cengiz, 1992: 7). Örgütün kendi varlığını sürdürmeye kararlı olması denetim alt sistemini zorunlu kılmaktadır. Denetimin temel amacı, örgütsel amaçların gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonuçlar alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir (Aydın, 1993 : 1). Eğitim sistemimizde ilköğretim okulları, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde bulunan ilköğretim Müfettişleri Başkanlığında görevli ilköğretim Müfettişleri ve Müfettiş Yardımcıları tarafından denetlenmektedir.

4 Nisan 1998 Tarih ve 4359 Sayılı Kanunda ilköğretim müfettişlerinin seçimi şu esaslara bağlanmıştır : "İlköğretim müfettişleri en az dört yıl süreli yüksek öğrenimli öğretmenler arasından yarışma sınavı ile yardımcı olarak mesleğe alınırlar. Bu görevde üç yıllık yetiştirme dönemini takiben yapılacak yeterlik sınavını başaranlar ilköğretim müfettişi kadrolarına atanırlar." İlköğretim müfettişliği için hizmet öncesi eğitim şartının aranmadığı görülmektedir. Bu durum, ilköğretim müfettişliğinin de öğretmenlik gibi henüz meslekleşemediğini göstermektedir. Eğitim denetimi alanında meslekleşememe sorununun temel nedenleri olarak, meslek öncesi eğitim almamış olma ve mesleğin etik ilkelerinin belirlenmemesi gösterilebilir. Meslekleşme ve etikle ilgili ilkelerin oluşturulup geliştirilmesi için yeterli çaba gösterildiği de söylenemez.

İlköğretim müfettişlerinin kendilerinden beklenen görevleri başarıyla gerçekleştirebilmeleri ve eğitim sistemine olumlu katkılarda bulunabilmeleri için taşınması gereken mesleki niteliklerden bazıları şöyle sıralanabilir: Geniş bir temel eğitim ve kültüre sahip olmak, ilköğretim müfettişliğinin gerektirdiği hizmet öncesi eğitim yönetimi ve denetimi eğitiminden geçmiş olmak, meslekle ilgili yasalar hakkında bilgi sahibi olmak, liderlik niteliklerine sahip olmak, insan

ilişkileri, rehberlik ve danışmanlık konularında bilgili ve becerikli olmak, objektif ve hatasız değerlendirebilmek (Kaya, 1991 : 186).

Çağdaş denetimde müfettişten beklenen davranış, belli yöntem ve tekniklerin öğretmenlere empoze edilmesi değil, öğretmenlerin mesleki yönden daha yeterli olmaları, kendilerine özgü yöntem ve teknikleri kendilerinin bulmaları için gerekli kaynakların sağlanması, görüş açılarının geliştirilmesidir. Çağdaş eğitim denetimi, meslekteki yeni görüş ve yaklaşımlardan, araştırma sonuçlarından öğretmenleri haberdar ederek, kendi koşullarında kendi yöntem ve tekniklerini bulmalarına yardım etmek ve öğretmeni eğitim ortamının bütünü içinde ele almaktır (Aydın, 1993 :16).

Eğitim sistemine yeni katılan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yeni okul ortamına uyum sağlamaları ve onaylanmaları, onların eğitim sisteminin amaçlarını, normlarını, yapısını ve işleyişini bilmesine ve dikkate almasına bağlıdır. Eğitim işgörenlerinin davranış normlarını, beklentilerini, değer yargılarını bilmesi ve dikkate, alması onların okulda kabul edilmesi için zorunludur. Bu oryantasyon sürecinde ilköğretim müfettişlerine önemli rehberlik görevi düşmektedir.

Uygulamada oryantasyon işine gereken önemin verildiği söylenemez. Öğretmenlik mesleğine yeni başlayanlar, genellikle sınama – yanılma yoluyla ve uzun bir zamanda süreci içinde örgütün yapı ve işleyişine ilişkin özelliklerini ve kültürünü öğrenirler. Bu oryantasyon dönemi aday öğretmen açısından mutlu bir dönem sayılmaz. İlk izlenimin olumlu olması ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sağlıklı bir başlangıç yapması için, böyle bir oryantasyon programına gereksinim vardır. Bunda da ilköğretim müfettişlerinin rehberlik rolüne gereksinim duyulmaktadır.

Öğretmenlikte çok başarılı olabilecek binlerce aday bu yönünü bile kavrayamadan başka alanlarda üniversite eğitimi alırken, her yıl ortaya çıkan on binlerce öğretmen açığı öğretmen olarak yetişmeyen elemanlar tarafından doldurulmaktadır. Bunun faturası ise, hem adaylara, hem de gelecek nesillere çok pahalı olacaktır. Öğretmenliğin eğitimcilik ve pedagojik yanın en ağır

bastığı ilköğretimde, bu alan hiç eğitim almamış bir mühendisin öğretmen olarak atanması, ülkenin eğitim sistemini karartan bir uygulamadır (Özden, 1998 : 192). Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel ve mesleki açıdan sosyalizasyonu büyük bir önem taşımaktadır. Bu kişilerin yoğun bir hizmet içi eğitim sürecinden geçirilmesi ve verimliliklerinin artırılması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Çelik, 1998:192).

2. Amaç

Araştırmanın genel amacı, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içerisinde yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ortaya koymaktır. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek içinde yetişmelerine ne derece yardımcı olmaktadır?
2. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalizasyonuna ne derece katkıda bulunmaktadırlar?
3. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine okul yönetimi ve milli eğitim mevzuatı konusunda ne derece yardımcı olmaktadır?
4. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakını kazanmalarına ne derece yardımcı olmaktadır?

3. Önem

Eğitim sistemimizin ilk basamağını oluşturan ilköğretimin ilk beş yılında sınıf öğretmenliği esastır. Öğrencilerin gerek ilköğretimde gerekse daha üst eğitim basamaklarında başarılı olabilmeleri, sınıf öğretmenlerinin alanlarındaki yeterliliklerine bağlıdır. Araştırmada alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin

alanlarında başarı kazanmaları için, ilköğretim müfettişlerinin katkısı üzerinde durulacaktır.

Örgütün en değerli varlığı olan insan kaynağının çağımızın gereklerine göre geliştirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Eğitim örgütlerinin en değerli varlığı olarak öğretmenleri görebiliriz. Öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde yetiştirilmesi sorunu sürekli güncelliğini korumaktadır. Hizmet öncesinde sınıf öğretmenliği için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine bu yeterliklerin hizmet içinde kazandırılması zorunlu görülmektedir.

Araştırma, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içinde yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin neler yapabileceklerini ortaya çıkarması hususunda önem taşımaktadır.

4. Sayıtlar

1. Seçilen araştırma yöntemi bu araştırmanın amacına, konusuna ve problemin çözümlenmesine uygundur.
2. Anket sonucunda elde edilen bilgilerin anketlere katılanların görüşlerini yansıttığı kabul edilmektedir.
3. Türk eğitim sisteminin denetim alt sistemi, hizmet içi eğitim, örgütsel sosyalizasyon, milli eğitim mevzuatı ve meslek ahlakı ile ilgili literatürün incelemesi sonucu elde edilen bilgilerin yeterli olduğu düşünülmektedir.

5. Sınırlılıklar

Araştırma, Elazığ ve Malatya illerinde görev yapan ilköğretim müfettişleri ve Elazığ il merkezi ve merkeze bağlı köylerde görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin anketlere verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

6. Tanımlar

Eğitim: Bireylerin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda istendik değişimleri meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972:12).

Denetim: Yönetim, eğitim ve öğretim uygulamalarının amaçlarına ulaşma durumunu belirlemek bakımından bir sisteme bağlı olarak yapılan kontrol, inceleme ve araştırmalar bütünüdür (MEB, 1997 : 19).

Öğretmen: Resmi veya özel bir eğitim kurumunda çocukların ve gençlerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmek veya yön vermekle görevlendirilmiş ve bu amaçla yetiştirilmiş kimse.

Sınıf Öğretmeni: Görevlendirildiği sınıfta öğretim programının öngördüğü çalışmaları planlayan, bu çalışmaları yönetip değerlendiren ve her öğrencinin sorunlarıyla yakından ilgilenen ve sınıfın bütün derslerini okutan öğretmen.

Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmeni: Hizmet öncesinde sınıf öğretmenliği dışında bir alanda yüksek öğrenim gören ve sınıf öğretmeni olarak göreve başlayan kimse.

İlköğretim Müfettişi: İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesindeki İlköğretim Müfettişleri Başkanlığında görev yapan müfettiş ve müfettiş yardımcıları.

Etik: İnsanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini araştıran bir felsefe dalıdır (Çalışlar, 1983 :135).

Meslek Ahlakı (Mesleki Etik): Belirli bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan, Kişisel eğilimlerini sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür (Pehlivan, 1999 : 5).

Örgütsel İklim: Örgüte kimliğini kazandıran, görevlilerin davranışlarını etkileyen ve onlar tarafından algılanan, örgüte egemen olan tüm özellikler dizisidir (Ertekin, 1978: 6).

Örgütsel Sosyallezyon: Örgüte ilişkin mesleki rol ve performansını yükseltmek için gerekli bilgi, değer ve davranışların öğrenilmesi sürecidir (Çelik, 1998: 192).

7. Kısaltmalar

ADGSÖ: Alan dışından gelen sınıf öğretmeni

İlköğ. Muf. : İlköğretim müfettişi

Serb. Der: Serbestlik derecesi

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR VE PROBLEME İLİŞKİN ARAŞTIRMALAR

A. İLGİLİ LİTERATÜR

A.1. Alan Dışından Sınıf Öğretmeni Alınmasının Tarihi Gelişimi

Bugünkü anlamda öğretmen yetiştirmenin tarihi Tanzimat dönemine kadar uzanır. 1839'larda kurulup sonra gelişmeye başlayan Rüşdiyelerin iyi bir öğrenim yapabilmeleri, iyi yetişmiş öğretmenlerin varlığına bağlı idi. Bu, sadece bu iş için açılacak meslek okulları ile sağlanabilirdi. Mekatib-i Umumiye Nezaretinin başında bulunan Kemal Efendinin öncülüğü ile ilk kez bir öğretmen okulu Darülmuallimin adıyla 16 Mart 1848 tarihinde açıldı. Sonraları bu kuruluşa Darülmuallimin-i Rüşdi de denmiştir. İlkokullara öğretmen yetiştirmek için de 1868'de İstanbul'da bir Darülmuallimin-i Sibyan kurulmuş ve buna illerde açılması düşünülen öğretmen okullarına öğretmen yetiştirme görevi ile, illere toplanacak ilçe ilkokul öğretmenlerine az zamanda yeni yöntemleri öğretme görevi de verilmişti. Taşrada bu tür okullar 1875'ten sonra açılmıştır (Akyüz,1994:153-157).

1848'de yalnızca öğretmen yetiştiren bir okulun açılışı yeni bir anlayış ve Türk eğitim tarihinde çok önemli bir olaydır. Ancak bu artık yalnızca Darülmuallimin mezunlarının öğretmenlik yapabilecekleri anlamına gelmemektedir. Alan dışından öğretmen atanmasına ilk kez, 1860 yılında ve Abdurrahman Sami'nin Eğitim Bakanlığı döneminde başlanmıştır. 1869' da Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, "Darülmualliminde tahsil etmiş olan muallimlerin mekatib-i umumiyeye muallim olmak için sairlerine hakk-ı rüçhanı

(öncelik hakkı) olacaktır” der. Bu ifade, başka kaynaklardan da öğretmenliğe geçiş yolunu açık bırakmaktadır. Kuşkusuz böyle bir yol, öğretmen okulları ihtiyacı karşılamaktan çok uzak oldukları için kaçınılmaz görülmüştür. Fakat yine de, öğretmen okulu çıkışlılara “hakk-ı rüçhan” tanınması Darülmualliminin bir meslek okulu olarak görüldüğünü kanıtlamaktadır. Darülmuallimin dışından çeşitli kaynaklardan mesleğe yapılan atamalar arasında askeri okul mezunlarının özel bir yeri vardır. Mülkiye Mektebi mezunlarından da, Tanzimat döneminin sonlarından itibaren idadilere öğretmen ve müdür atanmaya başlanmıştır (Akyüz, 1994: 162-163).

Mutlakiyet öneminde, özellikle 1880'lerden itibaren Mülkiye Mektebi mezunlarının İdadi (Lise) müdür ve öğretmenlikleri ile illerin eğitim müdürlüklerine atanmaları hız kazanmıştır. Bu durum, Mülkiye Mektebi Yönetmeliğine bir madde eklenmesi ile yasallaşmıştır. Fakat, özellikle 1877'lerde Mülkiye Mektebi ve öğretmen okullarının ders programları karşılaştırılırsa, Mülkiye Mektebinin daha geniş dersleri kapsadığı, öğretmen okullarında ise hiçbir meslek dersinin bulunmadığı görülür. Ayrıca Mülkiye Mektebi mezunu eğitimci ve öğretmenlerin önemli bir boşluğu doldurduğu, Türkiye'de eğitimin çağdaşlaşmasına, eğitimin örgütsel yapısının gelişmesine çok büyük katkıda buldukları görülür (Akyüz, 1998: 8).

1878 -1918 yıllarına tekabül eden Mutlakiyet ve II. Meşrutiyet dönemlerinde öğretmen yetiştiren kurumların mezunları dışından öğretmen atanması; öğretmen okullarının ihtiyacı karşılamaktan uzak oluşu ve başka nedenlerden dolayı çok yaygın bir şekilde görülmüştür (Akyüz, 1998: 7).

Cumhuriyet döneminde 1936 -1946 arasında, askerliğini erbaş olarak yapan köy gençleri sınavla seçilerek 6 - 8 aylık bir eğitimden sonra bazı köy okullarına “eğitmen” adıyla atanmışlardır. Bu şekilde 8500 kadar eğitimci yetiştirilmiştir (Akyüz, 1998: 7).

Cumhuriyetin 1923'te devraldığı ilkokul öğretmenlerinin sayısı 10102 idi. 1081'i bayan, 9021'i erkek olan bu öğretmenlerin yetiştirmeleri ve geldikleri kaynaklar şöyle idi: Meslek eğitimi görmüş olanların sayısı 378'i bayan, 2356'sı erkek toplam 2734' tür. Bunların önemli bir kısmı, medreselerin aşağı

sınıflarından ayrılıp 1-2 yıllık öğretmen okullarından mezun olmuş, genellikle imamlık ve müezzinlik görevleri de bulunan kimselerdi. Geri kalan 7368 öğretmenden 1358'i yalnızca ilkokul görmüş, 711'i medreseden ayrılıp doğrudan öğretmen olmuş, 152'si düzenli hiçbir öğrenim görmemiş, 2107'si de hiçbir öğretmenlik bilgi ve yetkisi bulunmayan kişilerdi. Bir süre sonra, öğretmen okulundan mezun olmadığı halde "öğretmen yardımcısı" unvanı ile ilkokullarda görev yapanlar sınavdan geçirilmiş ve bunların 765' i meslekten çıkarılmıştır (Akyüz, 1998: 6-7) .

Hüseyin Dilaver tarafından yapılan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan bir araştırmada, okul yöneticisi ve öğretmenler, öğretmen kaynağının yalnızca öğretmen yetiştiren kurumlar olmasını istemişler, ihtiyaç karşılanmadığı takdirde diğer fakülte mezunlarına başvurulabileceğini belirtmişlerdir (Dilaver, 1992: 6).

1992 - 1993 öğretim yılında ihtiyaç duyulan 10 000 sınıf öğretmeni, sınıf öğretmeni yetiştiren Eğitim Yüksekokullarının öğrenim sürelerinin dört yıla çıkarılmış olması ve mevcut Eğitim Enstitüsü ile iki yıllık Eğitim Yüksekokulu mezunlarından sınıf öğretmenliği branşındaki ihtiyacın karşılanamaması sonucu, Milli Eğitim Bakanlığınca İdari bir tedbir olarak kısa vadede çözüm getirmesi bakımından; branşında ihtiyaç bulunmayan öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının mezunu olan ve Pedagojik Formasyon belgesine sahip isteklilerin sınıf öğretmeni olarak atanmaları sağlanmıştır (Özkan, 1992:138).

1996 yılı ikinci atama döneminde 10.000 sınıf öğretmeni kontenjanına karşılık, çoğu Ziraat Fakülteleri mezunları olmak üzere çeşitli fakülte mezunlarından 47000 başvuru olmuştur. Bu kişiler öğretmen atanırken "Pedagojik Formasyon" almış olma şartı aranmamış, fakat atanan öğretmenler illerde düzenlenen, iki aylık kısa süreli Pedagojik Formasyon kurslarından geçirilmişlerdir (Akyüz, 1998: 6).

Alan dışından öğretmen atanmasının başlıca nedeni olarak, öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olanların ihtiyacı karşılayamaması gösterilebilir. Öğretmen yetiştiren kurumların öğrenci sayıları ve nitelikleri artırılarak

öğretmen açığını kapatma yoluna gidilmemiş dışarıdan öğretmen alma yoluna gidilmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen yetiştirme daha bir ciddiyetle ele alınmış, nitelik yükseltilmeye, nicelik arttırılmaya çalışılmıştır. Fakat, geçmişten gelen dengesizlikler kapatılmadığından, alan dışından öğretmen atanması yolu açık tutulmuştur. İlerleyen yıllarda öğretmen yetiştirmede beklenen nitelik ve nicelik yakalanamadığından, bu yola sıkça başvurulmuştur.

A.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi

1739 Sayı ve 24.03.1973 Tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu öğretmenliği şöyle tanımlamaktadır:

Madde 43:

Öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak ifa ederler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Madde 45:

Öğretmenler, öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarından veya bunlara denkliği kabul edilen yurtdışı yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar arasından Milli Eğitim Bakanlığınca seçilirler.

Yüksek öğrenimleri sırasında pedagojik formasyon kazanmamış olanların ihtiyaç duyulan alanlarda, öğretmenliğe atanmaları halinde bu gibilerin adaylık dönemi içinde yetişmeleri için Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

Madde 48:

Öğretmenlerin daha üst öğrenim görmelerini sağlamak üzere yaz ve akşam okulları açılır ve hizmet içinde yetiştirilmeleri maksadıyla kurslar ve seminerler düzenlenir.

Yaz ve akşam okulları öğretmen yetiştiren kurumlarca açılır; bunlara

devam edenlerden yeterli krediyi dolduran öğretmenlere o kurumun belge veya diploması verilir.

Milli Eğitim Bakanlığınca açılan kurs ve seminerlere devam edenlerden başarı sağlayanlara belge verilir. Bu belgelerin, öğretmenlerin atanma, yükselme ve nakillerinde ne ölçüde ve nasıl değerlendirileceği yönetmelikle düzenlenir.

Sınıf öğretmenleri, 4 yıl süreli Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun olanlar arasından atanır. Bakanlıkça belirlenen kadronun az, müracaatların fazla olduğu dönemlerde müracaat edenler arasında yapılan yeterlik sınavında başarılı olanlar sınıf öğretmenliğine alınırlar. Ancak, genellikle bakanlığın gereksinim duyduğu sınıf öğretmeni sayı düzeyinde müracaat olmaz. Bunun nedeni ise, sınıf öğretmenliği bölümlerinin gereksinim duyulan nicelikte öğrenci yetiştirememesidir.

A.3. Türk Eğitim Sisteminde Denetim

Denetim, kamu yararına davranışları kontrol etme sürecidir. Önceden kararlaştırılmış amaçların gerçekleşme derecesini bulmak üzere her örgütte denetim yapılır. Eğitim sisteminde denetim, çeşitli kuramlar yolu ile tahmin edilen sonuçları sentez eden bir süreçtir. Bu kuramlar 1) öğrenme, kişilik ve davranış kuramları, 2) yasal, politik, bilgi ve grup dinamiği kuramları ve 3) organizasyon, yönetim, kominikasyon ve rol kuramları olmak üzere üç grupta toplanırlar (Bursalıoğlu, 1994:129). Denetim özellikle kamu kuruluşlarının örgütlendirildiği, yönetim süreçlerinin uygulamaya konulduğu zaman başlamıştır denilebilir. Çağımızın sosyal ve ekonomik gelişmeleri ise, her sistem için etkin bir plan ve sürekli denetim çabasını zorunlu kılmaktadır (Taymaz, 1993:11).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşların denetimi, birbirleri ile organik bağı olmayan iki örgüt tarafından yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişleri orta öğretim kurumlarının teftiş, soruşturma, inceleme, araştırmaları ve Bakanlıkça verilen diğer görevleri yaparlar (MEB, 1968: 10). İlköğretim müfettişleri, il bazında görev yaparlar. Yönetmelik olarak İl Milli Eğitim Müdürüne, görevsel olarak da Valiye bağlı olarak çalışırlar.

A.4. İlköğretim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi

3.4.1998 Tarih ve 4359 Sayılı Kanunun 9. Maddesi ilköğretim müfettişlerinin nasıl yetiştirileceği ile ilgili çerçeveyi şöyle belirlemektedir:

İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı oluşturulur. İlköğretim müfettişleri, en az dört yıl yüksek öğrenimli öğretmenler arasından yarışma sınavı ile yardımcı olarak mesleğe alınırlar. Bu görevde üç yıllık yetiştirme dönemini takiben yapılacak yeterlik sınavını başaranlar ilköğretim müfettişi kadrolarına atanırlar. İlköğretim müfettişlerinin ve yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usulü, nitelikleri, yetiştirme şekli ve atanmalarına ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir (Resmi Gazete, 1998: 10).

4359 Sayılı Kanuna dayanılarak 13.08.1999 Tarihli ve 23785 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği ise ilköğretim müfettişlerinin atanma ve yetiştirilmeleri ile ilgili usul ve esasları, görev yerlerini ve görev ve yetkilerini şöyle belirlemektedir (Resmi Gazete, 1999:20-31) :

A.4.1. Yarışma sınavına başvuru koşulları

Madde 6- Müfettiş yardımcılığı için yarışma sınavına başvuruda bulunacaklarda aşağıda belirlenen koşullar aranır:

- a- En az dört yıl süreli yüksek öğrenim görmek,
- b-Bakanlık teşkilatında görevli olmak,
- c-Müfettiş yardımcılığı yarışma sınavının açıldığı yılın Ocak ayının birinci gününde 40 yaşını doldurmamış olmak,
- d-Son altı yıllık sicil ortalaması en az iyi derecede olmak,
- e-Müfettişlik mesleği ile bağdaşmayacak fillerden dolayı memuriyete engel derecede olmasa dahi hapis cezasına mahkum edilmemiş ve son altı yıllık hizmet süresinde aylıktan kesme/maaş kesimi veya daha ağır bir disiplin cezası almamış ya da bu süre içinde idari görevi adli ve idari soruşturma sonucu üzerinden alınmamış olmak.

A.4.2. Müfettiş yardımcılığına atanma

Madde 14- Yarışma sınavını kazananlar; görevini yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı veya bedensel zrnn bulunmadığını, sağlık durumunun iklim değişikliklerine ve her çeşit yolculuk koşullarına uygun olduğunu, Bakanlıkça belirlenecek sağlık kurumlarından alacakları raporla belirlemeleri durumunda, ihtiyaç bulunan illere kura ile atanırlar.

A.4.3. Müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesi

Madde 16- Müfettiş yardımcılarının yetiştirilme programı, hizmet içi eğitim ile bu eğitimde başarılı olanların katılacağı görev başında yetiştirme eğitimi olmak üzere iki aşamadan oluşur. Müfettiş yardımcılarının yetiştirilme süreleri üç yıldır.

Müfettiş yardımcıları, hizmet içi eğitim merkezleri, Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü veya üniversitelerde yetiştirilirler. Yüksek ğrenimleri bakımından eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi veya bunlara denkliği onaylanmış yüksek öğrenim kurumlarından mezun olanlar ya da bu alanlarda lisans üstü eğitim görenler 240, bunların dışında kalanlar ise 1200 saatten az olmamak üzere hizmet içi eğitime alınırlar. Hizmet içi eğitimde başarılı olanlar görev başında yetiştirme eğitimine alınırlar. Görev başı eğitiminde başarılı olanlar ilköğretim müfettişliğine atanırlar.

A.4.4. Müfettişlerin Görev Alanları

Madde 43- Müfettiş ve müfettiş yardımcılarının, rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturmama hizmetlerine yönelik olarak;

1-İlköğretim okulları,

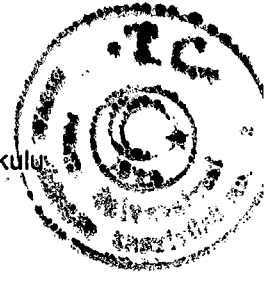
2-Yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar,

3-Özel eğitime muhtaç çocuklar için açılmış okullar ve sınıflar,

4-Okul ncesi eğitim kurumları,uygulama sınıfları ile tamamlayıcı sınıflar ve kurslar,

5-Halk eğitim merkezleri ve akşam sanat okulları ile bunlara bağlı kurslar,

6-Çıraklık eğitim merkezleri,

7-Eğitim araçları ve donatım merkezleri ve akşam sanat okulu müdürlükleri,

8-Rehberlik ve araştırma merkezleri

9-Öğretmen evi ve akşam sanat okulları, öğretmen evi lokalleri ve sosyal tesisleri,

10-Millî eğitim yayın evleri,

11-Sağlık eğitim merkezleri,

12-Hizmet içi eğitim enstitüleri, ve akşam sanat okulları ile hizmet içi eğitim merkezleri,

13-Spor ve izcilik okulları,

14-Gençlik ve izcilik eğitim tesisleri,

15-Öğrencileri yetiştirme ve sınavlara hazırlama kursları,

16-Diyaret İşleri Başkanlığına bağlı Kur' an Kursları,

17-Özel öğretim kurumlarına bağlı, dersane ve okullar ile her türlü özel yaygın eğitim kursları,

18-Dernek ve vakıflarca açılan ve Millî Eğitim Bakanlığının denetimi ve gözetimi altında bulunan gerçek ve tüzel kişilere ait öğrenci yurtları,

19-Valilikçe denetimi uygun görülen diğer okul ve kurumlar görev alanlarını oluşturur.

A.4.5. Müfettişlerin Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme ile İlgili Görev ve Yetkileri

Müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkileri; 1- Rehberlik ve iş başında yetiştirme, 2- Teftiş ve değerlendirme, 3- İnceleme ve 4- Soruşturma olmak üzere dört alandan oluşur. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinin 43'cü maddesi müfettişlerin rehberlik ve iş başında yetiştirme ile ilgili görevlerini şöyle belirtmektedir:

1- Her öğretim yılı başında ve sonunda, ayrıca gerektiğinde öğretim yılı içinde, öğretmenlerle mesleki toplantılar düzenlemek, eğitim, öğretim ve yönetim ile ilgili olarak sorunların belirlenmesinde ve çözümünde rehberlik etmek,

2- Okul ve kurumlarda rehberlik amaçlı çalışmalarda belirlenen konuları, önerileri ile birlikte rehberlik tebliğine ve kurum teftiş defterine yazmak, tebliğin bir örneğini başkanlığa vermek,

3- Okul ve kurumların teftişinden sonra öğretmen ve yöneticilerle birlikte toplantı yapmak, eğitim, öğretim ve yönetim ile ilgili sorunların çözümüne yönelik rehberlik etmek,

4- Mesleki yayınları ve meslekle ilgili gelişmeler ile mevzuat değişikliklerini izlemek, başkanlık veri tabanına katkıda bulunmak ve bu kapsamda bölgesindeki öğretmen ve yöneticilere rehberlik etmek,

5- Aday memurların yetiştirilmesine rehberlik etmek ve bu konuda verilen diğer görevleri yapmak,

6- Teftişi ile görevli bulunduğu öğretmenlere ve yöneticilere mesleki yardımda bulunmak ve iş başında yetişmelerine rehberlik etmek,

7- Teftiş, değerlendirme, inceleme ve soruşturma hizmetlerinde müfettiş yardımcılarının katılımını sağlamak ve yetişmelerine yardımcı olmak.

A.5. Müfettişlerin Liderlik Rollerini

İlköğretim müfettişleri ilköğretim okullarındaki öğretmen, yönetici ve diğer personele rehberlik ve yardım yapmakla görevlidirler. Bu görevlerinden dolayı onlara karşı liderlik rolünü üstlenmek zorundadırlar. Liderler içinde buldukları grubun bir üyesi olarak öteki üyeler üzerinde olumlu etkilerde bulunurlar (Başaran, 1992: 53). Grup üyesi olarak ilköğretim müfettişleri kültürel ve etiksel (moral) liderlik rollerini yerine getirmeleri beklenir.

A.5.1. Müfettişlerin Kültürel Liderliği

Kültürel lider, kültürel değerlerin beğçillliğini yapar, önemli kültürel anlamları açıklar ve kilit değerleri örgüt ortamında canlı tutar, örgütsel değer ve normları

İçselleştirir, okul yaşamını canlı tutar ve kültürel yönden sürekli olarak destekler, toplumsal ve küresel kültür açısından örgütte denge oluşturur, örgüte yeni katılanların örgütsel sosyalizasyonunu sağlar. Kültürel liderin başarısı örgütü daha çekici hale getirebilmesi ile ölçülür (Çelik, 1999: 49-64).

Kültürel lider olarak ilköğretim müfettişi, her şeyden önce Milli Eğitimin örgütsel değerlerini ve normlarını benimser ve bunlara bağlılık gösterir. Aksi takdirde kendisini izleyenlerin gözünde inandırıcılığını kaybeder. Kendisinin bağlılık gösterdiği değer ve normlara öğretmen ve yöneticilerin de bağlılık göstermelerini ister ve onlara yol gösterir. Böylece eğitim örgütündeki kültürel değerlerin korunmasına ve yeri geldiğinde değiştirilmesine yardım ve rehberlik eder.

Güçlü veya güçsüz olsun her okulun kendisine ait bir kültürü vardır. Bu kültürün temeli okulun kurulduğu ilk yıllarda atılır ve ilerleyen yıllarda şekillenmesine devam eder. O okulda çalışan herkes okul kültürünün etkisi altında kalır (Çelik, 1999: 49-64). Bir okulda çalışan personel içinde okul kültürüne en yabancı olanlar okulda yeni göreve başlayanlardır. Eğer bu kişiler mesleğe yeni başlamışlarsa ve hizmet öncesinde alan dışında bir eğitim almışlarsa örgüt kültürünü tanımaları ve içselleştirmeleri pek kolay olmayabilir. Kültürel liderlik rolünü başarıyla yerine getiren ilköğretim müfettişi, alan dışında gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalizasyonunu sağlayarak okul kültürü ile bütünleşmelerine yardımcı olabilir.

Kültürel lider, kendi örgütünün kültürünü korur ve geliştirir, örgüt kültürüne yeni değer ve semboller katar, yeni gelenekler oluşturur. Ulusal ve uluslararası düzeyde meydana gelen hızlı değişimler, liderin küresel bir bakış açısına sahip olmasını gerektirmektedir. Yakın zamana kadar "mükemmellik" temel bir değer olarak görülmüştür. Bugün için de mükemmellik temel bir değer olarak görülmektedir. Ancak bugün örgütsel mükemmellik yerini dünya çapında mükemmel olmaya bırakmıştır. Dünya çapında mükemmelliği yakalayabilme, kültürel bir değer sisteminin oluşturulması ile gerçekleştirilebilir. Kültürel lider, örgütsel değerler ile küresel değerleri uzlaştırmalıdır (Çelik, 1999: 67). Eğitim alanında uluslararası değerleri izleyen bir müfettiş, eğitim sistemlerini etkileyen

temel küresel değerleri analiz etme olanağı bulacak ve böylece toplumsal ve küresel değerleri dengede tutabilecektir.

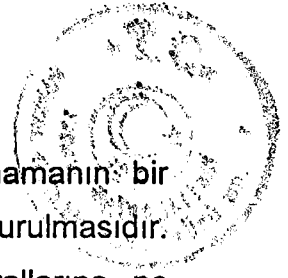
A.5.2. Müfettişlerin Etiksel (Moral) Liderliği

Etiksel liderlik, etiksel güce dayanarak astlarını etkilemeye yönelik bir liderlik biçimidir. En belirgin özelliği, liderliğin güç kaynağının etiksel güce dayanmasıdır. Etiksel yönelimli lider, işgörenlerin etiksel davranışlarını değerlendirmeyi kilit bir faktör olarak dikkate alır; astlara gösterilen sadakatin her zaman üstlere gösterilen sadakatten fazla olması gerektiğine inanır. Çünkü etik liderin astlar üzerinde güvenilir bir kişi olduğunu kanıtlaması gerekir (Çelik, 1999: 89-96).

Mevzuat ve etik, ilköğretim müfettişinin görev ve sorumluluklarının temelini oluşturur ve mesleki otoritesinin çerçevesini çizer. İlköğretim müfettişleri sadece mevzuatı izlemekle yetinmemeli aynı zamanda onu yorumlayabilmelidirler. Mevzuat ve etik analizi, eğitim yönetimi alanında önemli sonuçlar doğurabilir ve eğitim liderinin doğmasına ışık tutabilir.

Etik ilkelerin okul personeli tarafından kabul görebilmesi için, ilkelerin okul kültürüne yerleşmesi gerekir. Okulun örgütsel değer ve normlarıyla bütünleşen etik ilkeler, daha kolay benimsenir (Çelik, 1999: 104). İlköğretim müfettişi etik değerlerin vazgeçilmez değerler olduğunu öğretmen ve yöneticilere kabul ettirmek zorundadır ve bu değerleri okul kültürüne yerleştirmeyi yönetsel bir zorunluluk olarak görmelidir. Ancak, ilköğretim müfettişi, öğretmen ve yöneticilerden etik değerlere uygun davranmalarını bekliyorsa, bu değerlere önce kendisi uymalıdır. Aksi takdirde kendisi sigara içip başkalarına sigaranın zararlarını anlatan kişi durumuna düşer ve güvenilirliğini kaybeder.

Golderberg'e göre etik değerlerin öğretilmesi, özellikle alan dışından gelen sınıf öğretmenleri açısından büyük önem taşır. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin atandıkları okulun etik kültürünü çok iyi özümsemeleri mümkün değildir. Düzenlenecek değişik hizmet içi eğitim seminerleriyle, okulun etik kültürü bu öğretmenlere aktarılabilir. Etik kültürü yerleştirme sürecinin bir

parçası da, etik değerlere uygun davranmanın ya da davranmamının bir karşılığı olmasını sağlayan ödül ve ceza mekanizmasının oluşturulmasıdır. Performans değerlendirmelerinde, öğretmenin etik davranış kurallarına ne derece uyduğu da yansıtılmalıdır. Etik mesajın okul genelinde iyice anlaşılmasını sağlamanın bir yolu da yükselme kurallarının etik değerlerin benimsenmesiyle doğru orantılı olduğu unutulmamalıdır (Çelik, 1999: 105). Alan dışından gelen sınıf öğretmeni, meslekte yükselmesinin etik değerlere uygun davranmaya bağlı olduğunu bilirse, bu değerlere uymada daha titiz davranır.

Eğitim örgütlerinin etik boyutu diğer örgütlere göre daha fazla önem taşımaktadır. İlköğretim müfettişliği, okul yöneticiliği ve öğretmenlik, mevcut meslekler içinde etik sorumluluğu en fazla olan mesleklerdir. Çünkü eğitim hizmeti kutsal bir hizmettir. İlköğretim müfettişi, öğrencilerin daha iyi eğitilmesi, öğretmen ve yöneticilerin daha uygun ortamlarda çalışabilmesi için, güçlü bir etiksel liderlik davranışı göstermek zorundadır (Çelik, 1999:106) .

B. PROBLEMLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içinde yetiştirilmesine yönelik araştırma sayısı çok sınırlı olmakla birlikte; denetim sistemimiz ,örgütsel sosyalizasyon ve meslek ahlakı ile ilgili aşağıdaki araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir:

Ertürk (1970), ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleki etkinliklerindeki yetersizlikler ile yetersizlik hallerinde görülen istenmedik davranışların on yıl öncesine kıyasla durumunu saptamak amacıyla yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin son on yılda 1960' a kıyasla genellikle istenmedik davranışlarının azaldığı, istenmedik davranışların ise çoğaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Karagözoğlu (1972), Bakanlık Müfettişliği kurumunun Türk eğitim sistemindeki genel görünüşü ve denetim konusundaki öğretmen ve müfettişlerin görüşlerini incelemiş ve şu bulgulara ulaşmıştır :

1. Öğretmenler, denetim sisteminin eğitim – öğretim etkinliklerinin gelişmesine yardım etmediğine, müfettişler ise, yardım ettiğine inanmaktadırlar.

2. Öğretmenler, teftiş sırasında müfettişlerce yeterli rehberlik yapılmadığına, müfettişler ise, yapıldığına inanmaktadırlar.

3. Öğretmenler, ders teftiş raporlarının hiç bir nesnel ölçüt taşımadığına inanmaktadırlar.

4. Öğretmenler müfettişlerin branş bilgilerinin ve eğitim formasyonlarının yetersiz olduğuna, müfettişler ise, yeterli olduğuna inanmaktadırlar.

5. Öğretmen ve müfettişlerin, müfettiş rolüne ilişkin beklentileri uyumludur.

6. Öğretmenler, müfettişlerin insan ilişkilerini ön plana almalarının belirtmelerine karşılık, müfettişler teknik alana ağırlık verilmesi gerektiğine inanmaktadırlar.

7- Öğretmenler ve müfettişler, müfettişlerin esas görevinin öğretmene rehberlik olduğuna, soruşturma görevinin müfettişlerden alınması gerektiğine ve bugünkü teftiş sisteminin değişmesi gerektiğine inanmaktadırlar.

Öz (1977), ilköğretim müfettişlerinin görevleri gereği uygulamadaki mesleki etkinliklerinin, mevzuatın gerektirdiği ve çağdaş teftiş anlayışının öngördüğü etkinliklere kıyasla yeterli durumlarını incelemiştir. Bu araştırmada, örneklem grubuna sadece eğitim enstitüsü ve kurs çıkışlı olan müfettişler alınmıştır. Öğretmenlerin de öğretmen okulu çıkışlı olmalarına dikkat edilerek, halen çalışır olanların örnekleme teşkil etmelerine özen gösterilmiştir. Deneklere uygulanan anketlerin analizinden şu sonuçlar elde edilmiştir :

1- Mevzuat gereği ilköğretim müfettişleri tarafından yapılması gerekenlerle uygulamada yapılanlar farklılık göstermektedir; mevzuat gereği yapılması gerekenler tam olarak yapılmamaktadır. Söz konusu fark kurs çıkışlı müfettişlerde daha az, eğitim enstitüsü çıkışlılarda daha fazladır.

2- Mevzuat gereği yapılması gerekenlerle uygulamada yapılanlar arasında gözlenen fark, müfettişlik mesleğinde yeni olanlarda deneyimli olanlara kıyasla daha fazladır.

3- Mevzuat gereği yapılması gerekenler çağdaş teftiş anlayışına uymamaktadır.

4- İlköğretim müfettişlerinin uygulamadaki etkinlikleri çağdaş teftiş anlayışına uymamaktadır, çağdaş teftiş anlayışı gereği yapılması gerekenler yapılmamaktadır.

Yapılan bir araştırmada mesleğe yeni başlamış olan stajyer öğretmenlerin sorunlarından bazıları şunlardır:

1. Okul ve sınıf-içi etkinliklerde öğrenci üzerinde disiplin sağlayamama,
2. Okul yöneticileri tarafından yeterince takdir edilmeme,

3.Okulun sosyal yapısına alışamama ve diğer öğretim işgöremelerine yakınlık görememe,

3. Dersin amaçlarına ve konularına uygun öğretim araç-gereçlerini seçememe ya da kullanamama,

4. Öğrenci etkinliklerini objektif değerlendireme gibi konularda güçlük çektikleri ortaya çıkmaktadır.

Araştırmacılara göre bu sorunların öğretmenlerde yoğun bir endişe ve baskı yaratarak mesleğin yoğunluğunun yanı sıra psikolojik olarak da depresyona girmelerine sebep olmaktadır (Efe, 1998: 34).

Başar (1985) , "Eğitim Müfettişlerinin Seçimi ve Yetiştirilmesi" konulu araştırmasında; amaçlılık ilkesinin denetimin hem gerekçesini hem de hedefini belirlediğini ortaya çıkarmıştır.

Kapusuzoğlu (1986) , "On yıl öncesine kıyasla yakın ilgi ve görevlilerin ilköğretimde müfettişlerin rollerine ve teftiş uygulamalarına ilişkin görüşleri değişmiş midir?" konulu çalışmasında Öz' ün 10 yıl önceki çalışmasını 10 yıl sonra aynen yapmış ve şu sonuçlara ulaşmıştır: 10 yıl öncesine göre en önemli değişme, şu anda denetim sisteminde daha genç yaştaki müfettişlerin görevde olmasıdır. İlköğretim müfettişleri ile Milli Eğitim Müdürleri arasındaki 10 yıl önceki anlaşmazlıklar tamamıyla ortadan kalkmıştır. Eskiden olduğu gibi rehberlik değil, inceleme ve soruşturma görevlerinin yerine getirilmesi de büyük ölçüde aksamaktadır. Bu ise ilköğretim müfettişlerinin sayısal azlığına bağlanmıştır. Son yıllarda dairede nöbet tutma, dershane ve kursların denetimi, sınav komisyonu üyeliği gibi işlerin müfettişlerin daha çok zamanını almaktadır. 10 yıl önceki öneriler 10 yıldır istenilen düzeyde uygulamaya konulamamıştır.

Atay (1987), "İlkokul Öğretmenlerinin Müfettişlerin Yeterlik Alanlarına İlişkin Beklentileri" konulu araştırmasında; müfettişlerin kaynak kişi, rehber olarak öğretmenleri iş başında yetiştiren, güvenilir, verimin artırılması için araştırma ve incelemeler yapan, öğretmen ve yöneticiler arasında iletişimi sağlayan, eğitim ve öğretimde amaçlardan sapmaları belirleyip düzelteren meslek adamı olmaları gerektiğini vurgulamıştır.

Yıldırım (1988), "İlkokul Öğretmenlerinin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler" konulu araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır : Öğretmenlerin cinsiyetleri uyum düzeleri üzerinde önemli bir etkidir. Öğretmenlik mesleğine iyimser bakanların uyum düzeyleri kötümser bakanlardan daha yüksektir. Kendisini ailesinde mutlu hisseden öğretmenlerin uyum düzeyleri kendilerini mutsuz hissedenlerden daha yüksektir. Ailesinden anlayış gören öğretmenlerin uyum düzeyleri anlayış görmeyenlerden daha yüksektir. Üst sosyal ekonomik düzeyden alt düzeye inildiğinde uyum düzeyi düşmektedir. Sağlığından şikayetçi olan öğretmenlerin uyum düzeyleri düşük olmakta ancak sağlık durum düzelince uyum düzeyleri de düzelmektedir. Fiziki durumlarından memnun olan öğretmenlerin uyum düzeyleri, memnun olmayanlardan daha yüksektir. Hiç çocuk olmaması veya 4' ten fazla çocuk olması uyum düzeyini düşürürken 1-3 arasında çocuk olması ise uyum düzeyini yükseltmektedir. Çok büyük kentlerde veya köyde yaşama, küçük şehirlerde yaşamaya kıyasla uyum yönünden daha avantajlıdır. Mesleğini isteyerek veya tesadüfen seçmiş olma ve meslekte başarı, öğretmenlerin uyum düzeyleri üzerinde sanıldığı kadar etkili değildir. Öğrenciye ceza vermeyi ve vermemeyi savunanların uyum düzeyleri arasında pek fark yoktur. Öğretmenlerin iş dışındaki etkinliklerinin de uyum düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi yoktur.

Karakaya (1988), "İlköğretimde Teftiş ve Güçlükler" konulu araştırmasında ; ilköğretim kademesindeki denetim güçlüklerinin ilköğretim okullarının işlevinden, yönetici, öğretmen ve müfettişlerin yetiştirilmesi, seçiminin düzensiz ve rasgele yapılmasından kaynaklandığını saptamıştır. Bundan dolayı ilköğretim okullarının ve denetim sisteminin yapısal olarak düzenlenmesi, müfettiş, yönetici ve öğretmen seçimine dikkat edilmesini vurgulamış ve araştırmada yeni bir denetim modeli önermiştir.

Büyükişık (1989), ilköğretim müfettişlerinin rehberlik etkinliklerinin gerçekleşme düzeylerini incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır: İlköğretim müfettişlerinin rehberlik etkinliklerinin gerçekleştirilme düzeyi öğretmenler tarafından çok düşük, müfettişler tarafından yeterli görülmüştür. Eğitim teknolojisi alanında müfettişler yeterli değildir ve bu konuda hizmet içi eğitim almalarına gereksinim vardır. Denetim etkinliklerinde iletişimsel aksaklıklar mevcuttur. Müfettişler "Mesleki ve Sosyal Yardım" etkinliklerini

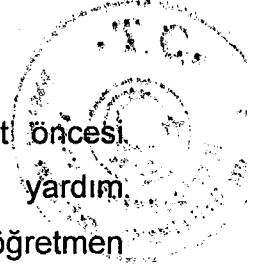
gerçekleştirememekte, bu konuda algı ve beklenti farklılığı bulunmaktadır. Öğretmenler, müfettişlerin demokratik ortam sağlayıcı ve insancıl ilişkileri geliştirici çabalar içinde olmadıklarını ifade etmelerine karşılık, müfettişler bu konularda yeterli çaba içinde olduklarını belirtmişlerdir.

Öztürk (1990), ilköğretimde ilköğretim müfettişlerinin rolünü incelemiş, sonuçta ilköğretim müfettişleri tarafından yapılan değerlendirmede kullanılan teftiş formundaki soruların soyut olması ve zaman yetersizliği nedeniyle ilköğretim müfettişlerinin değerlendirme yapmakta güçlüklerle karşılaştıklarını; müfettiş başına düşen teftiş sayısının fazlalığı ve soruşturma – inceleme görevlerinin çokluğunun neden olduğu zaman yetersizliğinden dolayı rehberlik görevlerini yeterli derecede yerine getiremediğini; teftişte nitelikten çok niceliğe önem verildiğini; ilköğretim müfettişlerinin karar organlarında ve yürütme birimlerinde alınan kararlara yeterince katılmadığını; teftiş yapacakları okula gitmede ulaşım güçlüğüyle karşılaştığını bulmuştur.

Bilir (1991), Türk eğitim sisteminde teftiş alt sisteminin yapı ve işleyişini incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır: Denetim, örgütünün yapısını ve denetimin amaçlarını geliştirici nitelikte değildir, denetime yön veren yasal metinlerle alana ilişkin kaynaklarda yer alan görüşler farklı olarak algılanmaktadır. Müfettişlerin yardım edici, geliştirici, işbirliği ilkelerini benimseyici, nesnel denetim yapan müfettiş olması ve öğretmenlerin pedagojik serbestisinin olması, denetimin müfettişle birlikte çalışma olduğunun kabullenilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Okutan (1991) , ilköğretim müfettişlerinin insan ilişkileri yeterliliklerini incelediği araştırmasında ilköğretim müfettişlerinin insan ilişkileri yaklaşımına uymayan tutum ve davranışlar içerisinde bulduklarını, üniversite mezunu müfettişlerin kurs mezunu müfettişlere göre daha fazla insan ilişkilerine yatkın olduklarını saptamıştır.

Burgaz (1992) , Türk Eğitim Sisteminde müfettişlerin başarılarını etkileyen etmenleri incelediği araştırmasının sonucunda; seçilmiş denetimsel rol davranışlarında öğretmen ve müfettiş gruplarının görüşlerinde farklılık olduğunu bulmuştur. Müfettişler denetimsel rol davranışlarını yeterince

yerine getiremeyişlerini, kendilerine ve öğretmenlere verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin yetersizliğine, öğretmenlerin müfettişlerden yardım isteme düzeylerinin düşüklüğüne ve müfettiş başına düşen öğretmen sayısının fazlalığına bağlarken; öğretmenler de müfettişlere verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin yetersizliğine, müfettişlerin kendilerini geliştirmeye isteksiz oluşuna ve öğretmenlerle ilişki kurmaktan kaçınmalarına bağlamaktadırlar.

Dilaver' in (1992), Türkiye' de öğretmen yetiştirme ve istihdam şartları üzerinde yaptığı araştırmada ulaştığı sonuçlardan bazıları şöyledir:

1. Öğretmen yetiştiren kurumların öğrenci kaynağı öğretmen liseleri olmalıdır,
2. Öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçimi ile ilgili mevcut uygulama yeterli görülmemekte, kişilik ve mesleğe yatkınlık testi, mülakat gibi bazı ek kriterlerin de getirilmesi istenmektedir,
3. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri yetersiz görülmektedir,
4. Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ile ilgili mesleki bir dergi çıkarılmasına gereksinim vardır,
5. Milli Eğitim Bakanlığının alacağı öğretmenlerin kaynağının öğretmen yetiştiren kurumlar olması gereklidir,
6. Stajyer öğretmenlerin ilk atama yerleri merkezi ve gelişmiş okullar olmalı ve stajyerlik kalktıktan sonra görev yerleri değiştirilmelidir,
7. Toplum öğretmenlik mesleğine az değer vermekte ve mesleğe olan istek giderek azalmaktadır,

Arabacı (1995), ilköğretim müfettişlerinin denetim ilkeleri konusundaki yeterliliklerini incelediği araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: İlköğretim müfettişlerinin % 69' u hizmet içi eğitim yolu ile yetiştirilmiştir. Denetimde amaçlılık, planlılık, sorumluluğu paylaşma, denetimi katılanlarla birlikte değerlendirme, denetimde süreklilik ilkelerinde müfettiş ile öğretmen görüşleri arasında farklılıklar vardır. Ayrıca, denetimde okul içi ve dışı etkinliklerin incelendiği, denetleyen ve denetlenen personel arasında işbirliğinin mevcudiyeti, denetimlerde personelin değer ve duygularının göz önünde bulundurulduğu, denetimde güven ortamının sağlandığı, denetimin demokratik

olduğu, başarının objektif olarak değerlendirildiği hususlarında öğretmen ve müfettişler farklı görüşlere sahiptirler.

Akbaba (1993), sınıf öğretmenlerinin, sınıf denetiminde ilköğretim müfettişlerinden beklentilerini incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır:

1. İlköğretimde denetim sıkı kontrol, inceleme ve değerlendirme üzerine temellenmiştir, rehberlik ve geliştirme yönleri ilköğretim müfettişleri tarafından göz önüne alınmamaktadır.

2. Mevzuat ve uygulama arasında büyük bir fark bulunmaktadır.

3. İlköğretim müfettişleri sadece istedikleri gibi denetim yapmaktadırlar.

4. İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevleri öğretmenler tarafından çok önemli görülmektedir ve bu görev sınırlıdır.

5. Öğretmenler demokratik denetim istemektedirler.

6. İlköğretim müfettişlerinin sınıf denetimine başlamadan önce okul müdüründen bilgi alması öğretmenler tarafından önemli bulunmamaktadır.

7. Bayan öğretmenler denetimin değerlendirme yönüne daha çok önem vermekte ve demokratik katılımı daha çok istemekte, öğretmenlerin son saatlere doğru yorulabileceğinin ilköğretim müfettişleri tarafından dikkate alınmasını istemektedirler.

8. Sınıf öğretmenlerinin beklentileri ile eğitim düzeyi, mesleki deneyim ve denetimin sıklığı arasında önemli bir fark yoktur.

Cemaloğlu (1996), ilköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik rolünün öğretmenleri güdülemesini incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır:

1. İlköğretim müfettişlerinin mesleki yardım ve rehberlik davranışlarıyla öğretmenlerin iş doyumu arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

2. Öğretmenlerin iş doyumu ile en ilişkili mesleki yardım ve rehberlik boyutları personel ve öğretim hizmetleridir.

3. Sınıf öğretmenleri için güvenlik, sosyal ve otonomi gereksinimlerinin karşılanmasında ilköğretim müfettişlerinin etkileri sınırlıdır ve ilköğretim müfettişleri mesleki yardım ve rehberlik rolünü yaptıkça öğretmenlerin gereksinim karşılama yetersizlik dereceleri azalmaktadır.

Pekşen (1996), sınıf öğretmenlerinin teftiş olayını algılamalarını incelediği araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: İlköğretim müfettişleri çoğunlukla, yazılı kaynaklardan aktarılan bilgilerle, yasalarla belirlenmiş ve belgelendirilmesi

gereken çalışmaları denetlemektedirler. Ancak, denetim esnasında sınıfta oluşan gerilimli hava, özel öğretime muhtaç çocukların sınıfa uyumu için alınması gereken önlemler, eğitim - öğretim etkinliklerinde kaynak kişilerden yararlanma, öğretmenlerin mesleki araştırmalarının olması, öğretmenin sınıfta karşılaştığı sorunların giderilmesi, öğretmenlerle merkez örgütü arasında iletişimin sağlanması, müfettişin öğretmenle birlikte derse girmesi, denetim sırasında not almaması, sınıfta öğretmeni eleştirmemesi, öğretmenin denetimle ilgili görüşünü belirtmesi konularına ilköğretim müfettişleri tarafından yeterince dikkat edilmemektedir. Öğretmenler kullanılan teftiş formlarının güvenilir olduğuna inanmamaktadırlar.

Çetin (1997), Ankara ili merkez ilçelerindeki ilkokullara ve ilköğretim okulları birinci kademesine sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin meslekle ilgili sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerini incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır: Sınıf öğretmeni olarak atanan branş öğretmenlerinin "öğretim etkinlikleriyle", "öğrencilerle", "okul yöneticileriyle" ve "müfettişlerle" sorunları vardır. "Müfettişlerle" ve "okul yöneticileriyle" olan sorunlar diğer iki gruptaki sorunlardan daha büyüktür. Bayan öğretmenler erkeklere oranla ve kıdemli öğretmenler kıdemsizlere oranla daha az sorun yaşamaktadırlar; bu öğretmenler branşlarına geçme eğilimi taşımaktadırlar.

Ülke (1997), iş doyumu açısından işgörenlerin Türkiye'deki durumu incelediği araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: Öğretmenlerin iş doyumları ilköğretim müfettişlerinden yüksektir. Öğretmenlerde iş doyumunun en yüksek olduğu dönem 31-40 yaş ve 11-20 yıl kıdem olduğu dönem iken iş doyumunun en düşük olduğu dönem de 41 yaşın ve 21 yıl kıdem üstüdür. İlköğretim müfettişlerinin iş doyumunun en yüksek olduğu dönem 21 yıldan fazla kıdem ve 41 yaşın üstü iken iş doyumunun en düşük olduğu dönem de 1-10 yıl arasındaki kıdem ve 30' un altındaki yaşlardır.

Çelik (1998), alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşme sürecinde karşılaştıkları sorunları incelemiş araştırmanın sonucunda şu sonuçlara ulaşmıştır:

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalizasyonuyla ilişkin önemli sorunlar bulunmaktadır. Bu öğretmenler güçlü bir sosyalleşme sürecinden geçirilmeden okul müdürü veya öğretmen olmakta, çoğunluğu kırsal kesimdeki öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla çalıştırılmaktadır.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenleri, öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu görüşler taşımakta, çoğunluğu öğretmenliği sevmekte, yüksek başarı beklentisine sahip bulunmakta, öğretmenlik meslek değerlerini yeterince taşıdıklarına inanmaktadır. Ancak bu öğretmenler öğretmenlikten orta derece bir tatmin duymakta ve yaklaşık yarısı kendisini sınıf öğretmeni kimliğinde görmektedir.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenleri kendilerine verilen hizmet içi eğitimin yetersiz olduğunu belirtmekte ve % 45' i ilköğretim müfettişlerinin rehberliğini yetersiz görmektedir. Bu öğretmenler meslektaşlarıyla yeterince kaynaşmış ancak çalıştıkları okulun kültürüyle orta derecede bütünleşmiştir. Bu durum ise önemli bir örgütsel sosyalizasyon sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yetişmesinde en önemli faktör, bu öğretmenlerin kendi kendilerini yetiştirmeleri, en az etkili faktör ise okul yöneticileridir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin % 64.97'si öğretmenliği deneme-yanılma yoluyla öğrenmeye çalışmaktadır. Bu öğretmenlerin öğretmenlikten ayrılma eğilimi, cinsiyet açısından farklılık göstermektedir. Bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha az öğretmenlikten ayrılma eğilimi göstermektedirler. Erkek ve bayan öğretmenlerin % 60'ından fazlası öğretmenlikten ayrılma eğilimi taşımaktadırlar.

Pehlivan (1998), eğitim yönetiminde uygulanması gereken etik ilkelerin neler olması gerektiğini ve eğitim yöneticilerinin bu ilkelere ne derecede uygun davrandıklarını incelemiş, eğitim yönetiminde uyulması gereken etik ilkeleri hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı olarak kabul etmiş ve lise müdürlerinin bu ilkelere ne derece uyduklarını saptamak amacıyla bakanlık müfettişleri, lise müdürleri ve lise öğretmenlerinin görüşlerine baş vurmuş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

Lise müdürlerinin **hoşgörü** boyutundaki etik ilkelere uyma derecesine ilişkin davranışları, bakanlık müfettişleri tarafından yetersiz ve genellikle uygun görülürken, liselerde görev yapan öğretmenler tarafından genellikle uygun görülmektedir. **Adalet** boyutundaki etik ilkelere uyma derecesine ilişkin davranışları, bakanlık müfettişleri ve liselerde çalışan öğretmenler tarafından genellikle uygun görülmektedir. **Sorumluluk** boyutundaki etik ilkelere uyma derecelerine ilişkin davranışları, bakanlık müfettişleri tarafından bazen uygun ve genellikle uygun görülürken, lisede görev yapan öğretmenler tarafından genellikle uygun ve her zaman uygun görülmektedir. **Demokrasi** boyutundaki etik ilkelere uyma derecelerine ilişkin davranışları, bakanlık müfettişleri tarafından bazen uygun ve genellikle uygun, lisede çalışan öğretmenler tarafından genellikle uygun ve her zaman uygun görülmektedir. **Saygı** boyutundaki etik ilkelere uyma derecelerine ilişkin davranışları, bakanlık müfettişleri tarafından genellikle uygun, lisede çalışan öğretmenler tarafından genellikle uygun ve her zaman uygun görülmektedir.

Lise müdürleri ise bu altı boyutta bulunan yetmiş iki maddeye her zaman uygun davrandıklarını ifade etmişlerdir.

Aksoy (1998), eğitim denetiminin etik boyutunu incelemiş, sonuçta eğitim yönetimi ve denetiminde meslektaşının gerekli olduğunu; ilköğretim müfettişliğinin öğretmenlik dışında özel bir eğitim ve yetenek gerektirdiğini; eğitim denetimi boyutunda etik ilkelerin ortaya konması gerektiğini ve bu ilkelerin şunlar olabileceğini savunmuştur: (1) Kişisel farklılıklara duyarlılık ve saygı, (2) Sosyal değerlere duyarlılık ve saygı, (3) Değer empoze etmeme, (4) Duygusal iletişim ve etkileşimden kaçınma, (5) Gizlilik ve bireylere zarardan kaçınma, (6) Mesleki yeterlilik ve dürüstlük, (7) Açıklık, (8) İnsani ve bilimsel sorumluluk ve (9) Yönlendirmeden kaçınma.

Efe (1998), eğitim fakültesi mezunu olmayan ilköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki yeterliliklerini araştırmış ve şu sonuçları elde etmiştir: Eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmenler "eğitim etkinliklerinin planlanması" na ait davranışları müfettiş, yönetici ve sınıf öğretmenlerine göre "ara sıra" gerçekleştirmektedirler. Eğitim fakültesi mezunu olmayan

öğretmenler, kendilerini "eğitim etkinliklerinin planlanması" yönünden "çoğunlukla" başarılı bulmaktadırlar. Bu öğretmenlerin "eğitim etkinliklerinin planlanması" na ilişkin yeterlikleri hakkında müfettiş, yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu üç grup aynı görüşlere sahiptirler; eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmenler ile müfettiş, yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama yöntemi ve verilerin analizi aşamalarında yapılan çalışmalar yer almaktadır.

1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmada alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içerisinde yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolü belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulguları, ilgili literatürün incelenmesi ve anketlere dayalı verilerden oluşmaktadır.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1997 – 1998 öğretim yılında Elazığ il genelinde görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve Elazığ'da görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tümü oluşturmaktadır. 1997-1998 öğretim yılında Elazığ'da görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sayısı 178, ilköğretim müfettişi sayısı 43'tür.

Araştırmanın örneklemini ise; Elazığ il merkezinde ve merkeze bağlı köylerde görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ile Elazığ' da görev yapan ilköğretim müfettişlerinin tümü oluşturmaktadır. İlköğretim müfettişleri açısından örneklem evreni temsil etmekte ve alan dışından gelen sınıf öğretmenleri açısından Elazığ il merkezi ve merkeze bağlı köylerde görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sayısının 140 olduğu göz önüne alınırsa örneklemin alanı temsil etme oranı % 79' a yakındır. Ayrıca Elazığ' da görev yapan ilköğretim müfettişlerinin sayısının yeterli bulunmamasından dolayı Malatya' da görev yapan ilköğretim müfettişleri de

evren ve örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı dönemde Malatya'da görev yapan ilköğretim müfettişi sayısı da 55'tir.

3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle literatür incelenmiştir. Araştırmanın amacına uygun, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine ve ilköğretim müfettişlerine yönelik, kişisel bilgiler dışında aynı soru köklerinden oluşan iki ayrı anket geliştirilmiştir.

Literatür incelemesi sonucu hazırlanan anket taslakları uzman öğretim üyelerinin görüşü ve eleştirileri alındıktan sonra beş bölüm halinde kırk iki maddelik iki ayrı anket formu düzenlenmiştir.

Anketlerin birinci bölümünde; kişisel bilgilere ait altı soru, ikinci bölümde; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek içinde yetişmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ölçmeye yönelik on soru, üçüncü bölümde; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalleşmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ölçmeye yönelik dokuz soru, dördüncü bölümde alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin okul yönetimi ve ilköğretim mevzuatı ile ilgili bilgi edinmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ölçmeye yönelik sekiz soru, beşinci bölümde; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakı ilkelerini benimsemelerinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü ölçmeye yönelik dokuz soru yer almıştır.

Anketlerde Likert tipi ölçek kullanıldı. Anket soruları (görüşler) Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) puan olarak gruplandırılıp değerlendirilmiştir.

4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Geliştirilen ölçme araçları yeterli sayıda çoğaltılmış ve uygulama için Elazığ Valiliğinden gerekli izin alınmıştır.

Örnekleme alınan Elazığ ve Malatya' da görev yapan ilköğretim müfettişlerine yönelik anket, 1998 yaz tatili döneminde Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde düzenlenen hizmet içi eğitim kursunda ilgililere

uygulanırken, Elazığ il merkezi ve merkeze bağlı köylerde görev yapan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yönelik anket ise aynı yaz tatilinde Elazığ Atatürk Lisesinde alan dışından gelen sınıf öğretmenleri için düzenlenen pedagojik formasyon kursuna katılan kursiyerlere ve 1-6 Eylül 1998 tarihleri arasında Elazığ il merkezindeki Mezre İlköğretim Okulu, İsmet Paşa İlköğretim Okulu ve Namık Kemal İlköğretim Okulu' nda gerçekleştirilen seminerlere katılanlara araştırmacı tarafından bizzat uygulanmış ve toplanmıştır.

İlköğretim müfettişlerine dağıtılan ve geri toplanabilen anket sayısını gösteren Tablo 1' de ilköğretim müfettişlerine dağıtılan 97 anketten 55' nin geri döndüğü ve bu oranın % 68' e denk geldiği görülmektedir.

Tablo 1. İlköğretim Müfettişleri Örneklem Grubuna Dağıtılan ve Geri Dönen Anketlerin Oranı

Denekler	Dağıtılan Toplam Anket "N"	Geri Dönen Anket "N"	"%"
Elazığ	43	33	76.75
Malatya	54	32	59.25
Toplam	97	65	68.00

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine dağıtılan ve geri toplanabilen anket sayısını gösteren Tablo 2'de alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine dağıtılan 140 anketten 105' inin geri döndüğü ve bu oranın % 70' e denk geldiği görülmektedir.

Tablo 2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerine Dağıtılan ve Geri Dönen Anketlerin Oranı

Dağıtılan Toplam Anket "N"	Geri Dönen Anket "N"	"%"
140	105	70.00

Uygulamalar sonucunda geçersiz sayılan anket çıkmamış, analizler ilköğretim müfettişlerine yönelik 65 ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yönelik 105 ankete dayalı olarak yapılmıştır.

5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Anket sonucu elde edilen veriler SPSS For WINDOWS Release 6.0 paket programında işlenmiştir.

Kişisel bilgilere ait birinci bölümde ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ile ilgili bulgular frekans dağılımları dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Diğer dört bölümdeki her bir soruya ait görüşlerin alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve ilköğretim müfettişleri için ayrı ayrı aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve iki grubun görüşleri arasında .01 anlamlılık düzeyinde fark olup olmadığının tespiti için -t- testi tekniğinden yararlanılmıştır.

Anketlerin güvenilirlik derecesini ölçmek amacıyla ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine uygulanan ankete Crombach alpha testi uygulanmış ve ilköğretim müfettişleri anketinin güvenilirlik derecesi .97, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin anketinin güvenilirlik derecesi ise .96 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, anketlerin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

A. KİŞİSEL BULGULAR

A.1. İlköğretim Müfettişlerine Ait Kişisel Bulgular

A.1.1. Cinsiyet

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin cinsiyet açısından dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. İlköğretim Müfettişlerinin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Bayan	2	3.1
Bay	63	96.9
Toplam	65	100.0

İlköğretim müfettişlerinin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde % 96.9' nun erkeklerden ve % 3.1' nin bayanlardan oluştuğu görülmektedir.

Cinsiyet açısından ilköğretim müfettişlerinin dağılımı ülke düzeyinde de araştırma sonuçlarına benzer bir özellik göstermektedir. Bu sonuç ülkemizde özelde ilköğretim müfettişliğinin, genelde de müfettişliğin erkek mesleği olduğunu göstermektedir. Toplumumuzun erkek egemen bir özellik göstermesi, coğrafi özelliklerin uygunsuzluğu, bayanların ev işleri ve çocuk bakımıyla erkeklere göre daha fazla ilgilenmesi ve ulaşım imkanlarının sınırlı oluşu nedeniyle ilköğretim müfettişlerinin evlerinden ayrı kalma zorunluluğu gibi nedenler bayanların ilköğretim müfettişliğine ilgilerini azaltmaktadır.

Bu bulgular Arabacı' nın (1995,s:113) araştırması ile paralellik taşıtmaktadır. Adı geçen araştırmada ilköğretim müfettişleri ve ilköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin % 10' ndan daha azını bayanlar oluşturmaktadır.

İlköğretim müfettişliğinin meslekleşmemesinden dolayı hizmet öncesi eğitiminin olmayışı, ilköğretim müfettiş yardımcılığına alınmada uygulanan yarışma sınavında objektif olmayan ölçütlerin uygulanması gibi durumlar da bayanların ilköğretim müfettişi olabilmelerini sınırlandırmaktadır.

A.1.2. Yaş

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin yaş değişkenine ilişkin bulgular Tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4. İlköğretim Müfettişlerinin Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş	N	%
26-30	4	6.2
31-35	9	13.8
36 ve yukarısı	52	80.0
Toplam	65	100.0

İlköğretim müfettişlerinin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde 25 yaş ve altında ilköğretim müfettişi bulunmamaktadır, 26-30 yaşlarında 4 ilköğretim müfettişi bulunmakta ve bunlar toplamın % 6.2' sini oluşturmakta; 31-35 yaşlarında 9 ilköğretim müfettişi bulunmakta ve bunlar toplamın % 13.8' ini oluşturmakta; 36 yaş ve yukarisında ise 52 ilköğretim müfettişi bulunmakta ve bunlar toplamın % 80' ini oluşturmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin % 80' inin 36 ve daha yukarı yaşlarda olması, ilköğretim müfettişliğinin orta yaş ve yaşlı mesleği olduğunu göstermektedir. İlköğretim müfettişliğinin hizmet öncesi eğitim temeline oturtulmaması ve

ilköğretim müfettişliği yardımcılığına atanabilmek için en az 8 yıl öğretmenlik yapmış olma şartının aranması genç yaşta ilköğretim müfettişi olmayı engelleyen nedenler olarak sayılabilir.

A.1.3. Görev Yapılan İl

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin görev yaptıkları illere dağılımı Tablo 5' te verilmiştir.

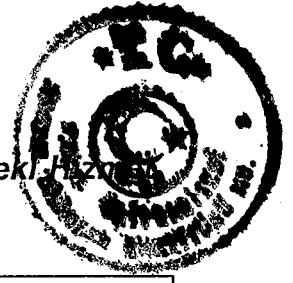
Tablo 5. İlköğretim Müfettişlerinin Görev Yaptıkları İller

Görev Yapılan İl	N	%	Toplam %
Elazığ	33	50.8	50.8
Malatya	32	49.2	100.0

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin eşit bir dağılıma sahip oldukları görülmektedir. Elazığ' da görev yapanlar 33 kişi ve toplamın % 50.8' ini oluştururken Malatya' da görev yapanlar 32 kişi ve toplamın % 49.2' sini oluşturmaktadır.

A.1.4. İlköğretim Müfettişliğindeki Hizmet Süresi

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin hizmet sürelerine ilişkin bulgular Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 6. İlköğretim Müfettişlerinin İlköğretim Müfettişliğindeki Hizmet

Süreleri

Hizmet Süresi	N	%
3 Yıl ve Altı	10	15.4
4-7 Yıl	40	61.5
8 Yıl ve Üstü	15	23.1
Toplam	65	100.0

İlköğretim müfettişlerinin müfettişlikteki hizmet süreleri incelendiğinde 3 yıl ve altında hizmet edenlerin 10 kişi ile % 15.4' ü; 4-7 yıl arasında hizmet edenlerin 40 kişi ile % 61.5' i ; 8 yıl ve daha fazla hizmet edenlerin 15 kişi ile % 23.1' i oluşturdukları görülmektedir.

İlköğretim müfettişliğinde hizmet süresinin 4-7 yıl arasında yığılma göstermesinin nedeni olarak son yıllarda ilköğretim müfettişliğine atmaların yetersiz olması ve zorunlu görev bölgesi hizmetini tamamlayan ilköğretim müfettişlerinin hizmet yönünden daha cazip olan Batı illerini tercih etmeleri gösterilebilir. Bu bulgulara göre ilköğretim müfettişlerinin % 77'sini 7 yıl ve daha az görev yapanlar oluşturmaktadır.

A.1.5. Öğretmenlik Branşı

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin öğretmenlikteki branşlarına göre dağılımı Tablo 7' de verilmiştir.

Tablo 7. İlköğretim Müfettişlerinin Öğretmenlikteki Branşları

Branş	N	%
Sınıf	48	73.85
Ders	17	26.15
Toplam	65	100.00

İlköğretim müfettişlerinin öğretmenlik branşları incelendiğinde branşı sınıf öğretmenliği olanların 48 kişi ile % 73.8' i oluşturduklarını ve branşı ders öğretmenliği olanların 17 kişi ile % 26.2' yi oluşturdukları görülmektedir. Ders öğretmenliğinde Türkçe 4, Fen Bilgisi 4, Sosyal Bilgiler 3, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 2, İş-Teknik 1, Matematik 1, Beden Eğitimi 1 ve Müzik 1 öğretmen ile temsil edilmektedir.

Sınıf öğretmenliği kökenli ilköğretim müfettişlerinin % 74 gibi yüksek oranla ağırlığı teşkil etmelerinin nedeni geçmiş yıllarda ilköğretim müfettişlerinin yalnız ilkokulları denetleme zorunluluklarının olmasıdır. Sekiz yıllık ilköğretim okullarının açılmaya başlamasıyla ders öğretmenleri de ilköğretim müfettişliğine alınmaya başlamıştır. Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçişin ise bundan sonra ders kökenli öğretmenlerin ilköğretim müfettişliğine alımını artırması beklenebilir. İlerleyen yıllarda oranın ders öğretmeni kökenli ilköğretim müfettişlerinin lehine değişmesi muhtemeldir.

Konu alanı uzmanı olmadan sınıf içi etkinlikleri gözleme, analiz etme ve değerlendirmenin yeterli olması ve istenilen sonucu vermesi beklenemez (Aydın, 1993: 33). Ders branşı kökenli öğretmenlerin alınması, onların konu alanı uzmanları olmasının doğal sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Doktorluk, mühendislik, avukatlık, sağlık memurluğu, hatta tapu memurluğu, devlet demir yolu memurluğu gibi alanlarda belirli bir eğitim görmüş olmayı beklemek kadar, toplumun bugünkü ve yarınki durumundan büyük ölçüde sorumlu tutulan eğitim sistemimizin çeşitli alanlarında görev yapanların, yapacak olanların görevlerinin gerektirdiği bir eğitimden geçmiş olmalarını beklemek son derece doğaldır (Kaya, 1991: 29). İlköğretim müfettişliğine atananların sadece öğretmenlik branşında eğitim almaları yeterli değildir, bu kişilerin aynı zamanda eğitim yöneticiliği ve deneticiliği alanında da hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almaları gereklidir.

A.1.6. Öğretmenlikteki Hizmet Süreleri

Anketleri cevaplayan ilköğretim müfettişlerinin öğretmenlikteki hizmet sürelerine ait bilgiler Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo 8. İlköğretim Müfettişlerinin Öğretmenlikteki Hizmet Süreleri

Süre	N	%
7 yıl ve altı	8	12.3
8-12 yıl	20	30.7
13 yıl ve üstü	37	57.0
Tóplam	65	100.0

İlköğretim müfettişlerinin öğretmenlikteki hizmet süreleri incelendiğinde 7 yıl ve altında hizmeti bulunanların 8 kişi ile %12.3' ü oluşturdukları; 8-12 yıl arasında hizmeti bulunanların 20 kişi ile % 30.7' yiü oluşturdukları; 13 yıl ve daha fazla hizmet edenlerin 37 kişi ile % 57' yi oluşturdukları görülmektedir.

7 yıl ve daha az öğretmenlik yapan ilköğretim müfettişi oranının düşük olmasının nedeni, 13.08.1999 Tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan **Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinden** önce ilköğretim müfettişi yardımcılığına alınabilmek için en az beş yıl öğretmenlik yapmış olma şartının aranmasıdır. Söz konusu yönetmelik ile ilköğretim müfettişliğine alınabilmek için asgari öğretmenlik yapma süresi beş yıldan sekiz yıla çıkarılmıştır. İlerleyen yıllarda sekiz yıldan az öğretmenlik yapmış ilköğretim müfettişine rastlamak söz konusu olamayacaktır.

13 yıl ve daha fazla öğretmenlik yaptıktan sonra ilköğretim müfettişliğine atananların % 57 gibi yüksek bir oranda temsil edilmeleri müfettişlerin öğretmenlik deneyimlerine yeterince sahip olduklarını göstermektedir. Ancak bu kadar uzun süre öğretmenlik yaptıktan sonra ilköğretim müfettişliğine geçiş, beraberinde yaşlanmayı da getirmektedir. Bundan dolayı ilköğretim müfettişliği orta yaşlı ve yaşlıların mesleği olma özelliği göstermektedir.

Görev yapılan ilin bütün ilköğretim kurumlarını, halk eğitim merkezlerini, öğretmen evlerini, motorlu taşıt sürücüleri kurslarını ve valilikçe verilecek daha bir çok kurumu denetlemesi gereken ilköğretim müfettişlerinin genç ve dinamik

olmaları gerekmektedir. Yeteri kadar genç ve dinamik olmama ilköğretim müfettişliğinden beklenen görevlerin yerine getirilmesini engeller. Mevcut yönetmelik, gençlerin bu mesleğe atılmalarına engel teşkil etmektedir.

A.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerine Ait Kişisel Bulgular

A.2.1. Cinsiyet

Anketleri cevaplayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 9' da gösterilmiştir.

Tablo 9. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Bayan	63	60.0
Bay	42	40.0
Toplam	105	100.0

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin cinsiyet açısından dağılımları incelendiğinde anketleri cevaplayan toplam 105 kişinin % 60' ını, % 40' ını oluşturdukları görülmektedir.

Araştırma sonuçları, öğretmenliğin bayan mesleği olduğu yönündeki genel kanıyı destekler bir özellik göstermektedir. Anketleri cevaplayanların % 60'ının bayan olması bayanların öğretmenlik mesleğine erkeklere oranla daha çok ilgi gösterdiklerinin göstergesidir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde sınıf öğretmenliği dışında bir eğitim aldıkları göz önünde bulundurulursa bayanların annelik duygularının sınıf öğretmenliğini seçmelerinde etkili olduğu düşünülebilir.

A.2.2. Yaş

Anketleri cevaplayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yaşlarına göre dağılımı Tablo 10' da gösterilmiştir.

Tablo 10. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş	N	%
25 ve aşağısı	23	21.9
26-30	53	50.5
31-35	28	26.7
36 ve üstü	1	1.0
Toplam	105	100.0

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yaş değişkeni açısından dağılımlarına bakıldığında anketleri cevaplayan toplam 105 kişiden 25 ve daha aşağı yaşlarda olanlar 23 kişi ile % 21.9' u; 26-30 yaşları arasında olanlar 53 kişi ile % 50.5' i ; 31-35 yaşları arasında olanlar 28 kişi ile % 26.7' i oluştururken 36 ve daha yukarı yaşlar sadece bir kişi ile temsil edilmektedir.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin 1992' den itibaren özellikle; son üç yıl içinde alındığı göz önünde tutulursa hizmet öncesinde sınıf öğretmenliği dışında eğitim alanların ilerleyen yıllarda kendi alanlarıyla ilgili bir iş bulmaları, sınıf öğretmenliğinden ayrılma tercihlerini güçlendirmektedir. Elde edilen bulgularda 36 ve daha yukarı yaşlarda sadece bir deneğin bulunması bu savımızı güçlendirmektedir. Üniversiteyi bitirip henüz bir iş sahibi olamayanların sınıf öğretmenliğine başvurdukları söylenebilir. Deneklerin % 72.4' ünün 30 yaş ve daha altında olmaları bunun bir göstergesi sayılabilir.

A.2.3. Hizmet Süresi

Anketleri cevaplayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet sürelerine göre dağılımı Tablo 11' de gösterilmiştir.

Tablo 11. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süreleri

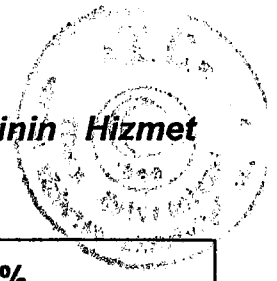
Hizmet Süresi	N	%
1 yıl ve altı	60	57.2
2-4 Yıl	33	31.4
5 yıl ve üstü	12	11.4
Toplam	105	100.0

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet süreleri açısından dağılımlarına bakıldığında anketleri cevaplayan toplam 105 kişiden %57.1' i bir yıl ve altında görev yapan öğretmenlerden; %31.4' ü 2-4 yıl görev yapan öğretmenlerden ve %11.4' ü ise 5 yıl ve daha fazla kıdemli olan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Anketleri cevaplayanların yarısından fazlasının stajyer öğretmen olmasının en önemli nedeni anketlerin büyük bir bölümünün pedagojik formasyon kursuna katılanlara uygulanmasındandır. Temel neden bu olmakla birlikte deneklerin % 88.6' sının dört yıl ve daha az görev yapanlardan oluşması, hizmet öncesinde farklı alanlarda eğitim alan kişilerin sınıf öğretmenliğine atanmalarının son yıllarda yoğunluk gösterdiğini kanıtlamaktadır.

A.2.4. Hizmet Öncesi Eğitim

Anketleri cevaplayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına göre dağılımı Tablo 12' de gösterilmiştir:

Tablo 12. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Öncesinde Aldıkları Eğitim

Mezun olunan Fakülte	N	%
Mühendislik	28	26.7
Fen-Edebiyat	26	24.8
Veteriner	16	15.2
İktisat ve işletme	8	7.6
Su ürünleri	11	10.5
Diğer	16	15.2
Toplam	105	100.0

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde aldıkları eğitim açısından dağılımlarına bakıldığında anketleri cevaplayan toplam 105 kişiden Mühendislik Fakültesi mezunları yirmi sekiz kişi ile % 26.7' yi; Fen- Edebiyat mezunları yirmi altı kişi ile % 24.8' i; Veterinerlik Fakültesi mezunları on altı kişi ile % 15.2' yi; Su Ürünleri mezunları 11 kişi ile % 10.5' i; İktisat ve İşletme mezunları sekiz kişi ile % 7.6' yı ve diğer fakültelerden mezun olanlar on altı kişi ile % 15.2' yi oluşturmaktadır.

Mühendislik , Fen-Edebiyat, Veterinerlik ve Su Ürünleri fakülteleri mezunlarının toplam deneklerin % 77' si gibi büyük bir oranı oluşturmalarının nedeni Elazığ' da bulunan Fırat Üniversitesinin bünyesinde bu fakültelerin mevcut olması ve buradan mezunların eş durumu ve benzeri nedenlerden dolayı Elazığ' da çalışmak istemelerinden kaynaklanabilir. Bu alanlardan mezun olanların işsiz kalma oranlarının yüksek olması, bu sorunun ortaya çıkmasını etkilemiş olabilir.

A.2.5. Çalışılan Okulun Bulunduğu Yer

Anketleri cevaplayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin şehir merkezi veya köyde çalışmalarına ait bulgular Tablo 12' de gösterilmiştir. Örneklem Elazığ il merkezi ve merkeze bağlı köyler olarak alındığından ilçe merkezinde çalışan deneklere ulaşılamamıştır.

Tablo 13. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştığı Okulların Bulunduğu Yerleşim Birimi

Çalışılan Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi	N	%	Toplam %
İl merkezi	53	50.5	50.5
Köy	52	49.5	100.0

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde aldıkları eğitim açısından dağılımlarına bakıldığında anketleri cevaplayan toplam 105 alan dışından gelen sınıf öğretmeninden il merkezinde çalışanlar 53 kişi ile % 50.5' i oluştururken, merkeze bağlı köylerde çalışanlar 52 kişi ile % 49.5' i oluşturmaktadır.

Şehir merkezi veya köyde çalışma açısından dengeli bir dağılım mevcuttur. Elazığ ili sınırlarında görev yapan toplam 178 alan dışından gelen sınıf öğretmenin 140' nın il merkezi veya merkeze bağlı köylerde çalışması, oldukça düşündürücüdür. İlçelere bağlı köylerin çoğunda hatta, ilçe merkezlerinde sınıf öğretmeni sıkıntısı çekilirken, göreve yeni başlayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin buralara verilmeyip merkezde veya yakın köylerde istihdam edilmesinin geçerli mazeretlere dayandırılması oldukça güçtür.

B.ALAN DIŞINDAN GELEN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN HİZMET İÇİNDE YETİŞTİRİLMESİNDE İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN ROLÜNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içinde yetişmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolünü belirlemek amacıyla alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine ve ilköğretim müfettişlerine yöneltilen anket sorularının -t- testi sonuçları yer almaktadır. Ortak soru köklerinden oluşan ve sadece hitap tarzı değişik anketlere alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ve ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların ayrı ayrı aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları bulunmuş ve bunlara -t- testi uygulanmıştır.

Bölüm dört alt bölümden meydana gelmektedir. Bu alt bölümlerde alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolüne ilişkin bulgular yer almaktadır.

B.1. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Meslek İçinde Yetiştirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt bölümde ilköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet içerisinde yetiştirilmelerindeki rolü ile ilgili alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve ilköğretim müfettişlerinin görüşleri, karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiştir.

B.1.1. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, İlköğretim Çağındaki Çocukların Gelişimlerinden Haberdar Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin, Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ilköğretim çağındaki çocukların gelişimlerinden haberdar olmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 14' te verilmiştir.

Tablo 14. İlköğretim Çağındaki Çocukların Gelişimlerinden Haberdar Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb. Der.
İlköğ. Müf.	65	4.45	.79			
ADGSÖ	105	3.24	1.24	7.00	.01	168

Tablo 14' te ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.45 iken; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.24 olduğu görülmektedir. yapılan -t- testi sonucu iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.00$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ilköğretim çağındaki çocukların gelişimlerinden haberdar olmaları konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürlerken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler:

Öğretmen ana sınıfından itibaren, her düzeyde, çocuğu keşfedecek bilgi ve becerilerle donatılmalıdır. Bu nedenle öğretmenlik formasyonu kesinlikle eğitim fakültelerinde verilmelidir (Kaya, 1989: 158). Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmı, öğretmenlik formasyonunu kazanmadan mezun olan kişilerdir. Bundan dolayı ilköğretim müfettişlerinin önce kendilerinin ilköğretim çağındaki çocukların gelişimlerini daha iyi bir şekilde öğrenmeleri ve hizmet öncesinde öğretmenlik formasyonu almamış olan kişilere bu konuda yardımcı olmaya çalışmaları, aradaki görüş ayrılığını giderecektir. Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin yetersizliğinden dolayı, ilköğretim müfettişlerinin çoğunluğunun gelişim ile ilgili yeterli bilgilere sahip olmadıkları söylenebilir. Bu eksikliğin giderilebilmesi için ilköğretim müfettişlerinin mutlaka hizmet öncesi eğitim yolu ile yetiştirilmeleri ve hizmet içinde de sürekli eğitimleri gerekir.

B.1.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretimde Bireysel Farklılıkları Dikkate Almalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretimde bireysel farklılıkları dikkate almalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 15' te verilmiştir.

Tablo 15. Öğretimde Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlkög. Müf.	65	4.40	.73	7.01	.01	168
ADGSÖ	105	3.23	1.22			

Tablo 15' te ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.40 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.23' tür. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.01$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretimde bireysel farklılıkları dikkate almaları konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Etkili öğretmenin niteliklerinden birisi de bireysel farklılıkları takip etmektir (Can, 1998: 62). Başarılı bir öğretim için öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınmasının gereği bütün çağdaş eğitim kuramları tarafından savunulduğuna göre eğitim uzmanları olarak kabul edilen ilköğretim müfettişlerinin genelde bütün öğretmenlere, özelde alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine gerekli yardım ve rehberliği yapmaları kaçınılmaz bir zorunluluk olarak görülmektedir.

B.1.3. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Demokratik Bir Sınıf Anlayışına Sahip Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin demokratik bir sınıf anlayışına sahip olmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 16' da verilmiştir.

Tablo 16. Demokratik Bir Sınıf Anlayışına Sahip Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.26	.52	8.46	.01	168
ADGSÖ	105	3.14	1.34			

Demokratik bir sınıf anlayışına sahip olmaya ilişkin soruya ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.26, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.14 olarak belirlenmiştir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=8.46$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin demokratik bir sınıf anlayışına sahip olmaları konusunda onlara yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Eğitim kurumları ve öğretmenlerin, günümüzde uygulanmaya başlanan ve gelecek yüzyılda daha da geliştirilecek olan “insan” ı merkeze alan eğitim anlayışını kazanmaları ve uygulamaları beklenir. Bu beklentide en önemli rolü öğretmenler alacaktır (Can, 1998: 62).

Türk eğitim sisteminin denetim alt sistemi demokratik özellikler taşımaktan uzak olduğu için öğretmen ve müfettiş arasındaki ilişkiler de demokratik olmaktan uzaktır. Sistemin yapısından dolayı müfettiş demokratik davranırsa da

öğretmenin müfettiş ile arasına psikolojik bir duvar ördüğünü söylemek mümkündür. Müfettiş-öğretmen arasındaki ilişki demokratik olmayınca müfettişin öğretmenden sınıfta demokratik ortam yaratmasını istemesi gerçekçi görülmecektir.

B.1.4. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Olumlu Bir Sınıf İklimi Oluşturmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin olumlu bir sınıf iklimi oluşturmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 17' de verilmiştir.

Tablo 17. Olumlu Bir Sınıf İklimi Oluşturma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.50	.64	8.15	.01	168
ADGSÖ	105	3.29	1.10			

Tablo 17' de ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.50 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.29 olduğu görülmektedir. Yapılan -t- testi sonucu iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=8.15$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin olumlu bir sınıf iklimi oluşturmaları konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Öğretmenler açık iletişim imkanlarının sunulduğu, motivasyonlarının yüksek tutulduğu ortamları tercih etmektedirler (Cafoğlu, 1998: 126). Açık iletişim imkanı olmayan okullarda çalışan öğretmenlerin motivasyonu düşük olur ve sınıflarda da olumlu bir iklim oluşturulamaz. Öğretmenlere kendi

yetersizliklerinin kaynağını bulabilme imkanını vererek, kendi öğretimlerinin çeşitli yönlerini analiz edebilme becerileri kazandırılmaması, program planlanması, sınıf yönetimi ve öğrenci performansını etkileyen alanlarda iyi yetiştirilmemeleri sınıfta olumlu bir iklimin oluşturulmasını olumsuz yönde etkiler.

B.1.5. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İyi İşleyen Bir İletişimi Oluşturmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sınıfta iyi işleyen bir iletişim sistemi oluşturmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 18 'de verilmiştir.

Tablo 18. Sınıfta İyi İşleyen Bir İletişim Sistemi Oluşturma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.42	.71	8.92	.01	168
ADGSÖ	105	2.97	1.18			

Sınıfta iyi işleyen bir iletişim sistemi oluşturmaya ilişkin soruya ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.42, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.97 olarak belirlenmiştir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=8.92$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sınıfta iyi işleyen bir iletişim sistemi oluşturmaları konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Her öğretmenin mesleğinde başarılı olabilmesi için, iletişimde ve eğitimde kullanılan araç, yöntem ve tekniklerin neler olduğunu, bunların birbirleriyle ilişkilerini, belli hedef davranışları oluşturacak yaşantıların nasıl seçileceğini ve

bunları kazandıracak eğitim durumlarının nasıl düzenleneceğini bilmesi gerekir (Çilenti, 1988:53).

Öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğretmene ve öğrenciden öğrenciye bilgi, beceri, tutum ve duyguların rahatça iletildiği bir iletişim, sistemi sınıfta öğrenmeyi kolaylaştırır ve öğrenilenleri daha kalıcı hale getirir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sınıfta iyi işleyen bir iletişim sistemi kurmalarına duydukları gereksimin, hizmet öncesinde sınıf öğretmenliği eğitimi almış öğretmenlere oranla daha yüksektir. Bu öğretmenlere iyi işleyen bir iletişim sistemi kurmada ilköğretim müfettişlerinden daha fazla yardım edebilecek kimselerin olabileceğini söylemek güçtür. Bu durumda öğretmenlere gerekli yardımı yaptıklarına inanan ilköğretim müfettişlerine daha fazla görev düşmektedir.

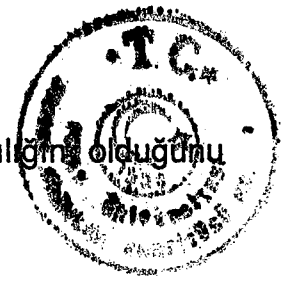
B.1.6. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Değişik Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmalarına Yardımcı Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin değişik öğretim yöntem ve tekniklerin kullanmalarına yardımcı olmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 19 ' da verilmiştir.

Tablo 19. Değişik Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.62	.55	7.32	.01	168
ADGSÖ	105	3.43	1.23			

Tablo 19' da ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.62 iken; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.43' tür. Maddenin -t- değeri iki denek

grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.32, P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin değişik öğretim yöntem ve teknikleri kullanmaları konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Çağdaş eğitim kuramları takrir yöntemi ağırlıklı yapılan eğitim-öğretim etkinliklerinin yetersiz ve etkisiz olduğunu savunmaktadır. Buna rağmen öğretmenlerimiz takrir yöntemini kullanmakta ısrar etmekte; yaparak-yaşayarak öğrenme, kubaşık öğrenme, tam öğrenme, buluş yoluyla öğrenme, sunuş yoluyla öğretme, proje çalışması, beyin fırtınası, küçük grup tartışması gibi çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya gereken önemi vermemektedirler. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine meslek hayatlarının başında çağdaş yöntem ve teknikler yeterli düzeyde tanıtılmamıştır.

B.1.7. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Derslerini Planlı Olarak İşlemelerine Yardımcı Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin derslerini planlı olarak işlemelerine yardımcı olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 20' de verilmiştir.

Tablo 20. Dersleri Planlı Olarak İşleme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.65	.60	6.37	.01	168
ADGSÖ	105	3.64	1.19			

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin derslerini planlı olarak işlemelerine ilişkin soruya ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.65, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.64 olarak belirlenmiştir. Maddenin -t- değerinin

.01' den küçük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.37, P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin derslerini planlı olarak işlemeleri konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

İlköğretim müfettişlerinin gerek rehberlik, gerekse denetim için okullara gittiklerinde öğretmenlerden ilk istedikleri belgelerin yıllık, ünite ve günlük ders planları olmasına rağmen, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ilköğretim müfettişlerinden gerekli yardımı görmediklerini düşünmeleri şaşırtıcı bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu bulgu, iki grup arasında önemli algılama farklılığının olduğunu göstermektedir. Öğretmenler, ilköğretim müfettişlerinin ders planlarını eksik ve yanlışlık bulmak için kontrol ettiklerine inanmaktadırlar. Aslında ilköğretim müfettişleri, ders planlarını incelemeye öğretmene rehberlik amacını da taşıdıklarını düşünmektedirler.

B.1.8. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Başarısını Değerlendirmede Uygun Ölçütler Kullanmalarına Yardımcı Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanmalarına yardımcı olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin ortalama puanlar ve -t- testi sonuçları Tablo 21' de verilmiştir.

Tablo 21. Öğrenci Başarısını Değerlendirmede Uygun Ölçütler Kullanmaya Yardımcı Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ.Müf.	65	4.43	.64	7.48	.01	168
ADGSÖ	105	3.23	1.20			

Tablo 21' de ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.43 iken; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.23 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.48$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanmaları konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin öğrenci başarısını objektif olarak değerlendirebilmeleri için uygun ölçme araçları geliştirmeleri ve kullanmaları gerekmektedir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde öğrenci başarısını değerlendirmede kullanılacak araçları geliştirme ile ilgili eğitim almamalarından dolayı bir yetersizlikleri mevcuttur. Bu yetersizlik hizmet içerisinde verilecek eğitim ile giderilebilir. İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine verecek eğitim ile onların bu yetersizliklerini gidermelerine yardımcı olabilirler. Ancak elde edilen sonuca bakıldığında, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri, bu konuda ilköğretim müfettişlerinden yeterli yardımı almadıklarını düşünmektedirler.

B.1.9. İlköğretim Müfettişlerinin, Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin İlkokuma-yazma Öğretimi Konusunda Kendilerini Geliştirmelerine Yardımcı Olmalarındaki Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ilkokuma-yazma öğretimi konusunda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin ortalama puanlar ve -t- testi sonuçları Tablo 22' de verilmiştir.

Tablo 22. İlkokuma-yazma Öğretimi Konusunda Kendisini Geliştirmeye Yardımcı Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.54	.59	12.83	.01	168
ADGSÖ	105	2.56	1.15			

Tablo 22' de ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.54 iken; alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.56 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir (t=12.83, P<.01).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ilkokuma-yazma öğretimi konusunda kendilerini geliştirmelerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Maddenin -t- değerinin 12.83 çıkması iki grubun görüşleri arasındaki farklılığın çok büyük olduğunu göstermektedir. Araştırma bulgularında iki grubun görüşleri arasındaki en yüksek farklılık ilkokuma-yazma öğretimi ile ilgilidir. Oysa alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yardım almaya en fazla gereksinim duyacakları alan ilkokuma-yazma öğretimi alanıdır. Bir öğretmen okuma-yazma öğretimi dışındaki bütün konuları öğrencilere aktarmada, onların öğrenmelerine rehberlik etmede çok fazla zorlanmayabilir. Ancak küçük çocuklara okumayı-yazmayı öğretmek başlı başına bir ihtisas alanıdır. Bu kadar önemli bir alanda yapılan yardım ve rehberlik konusunda iki grubun çok farklı düşüncelere sahip olması aradaki görüş ayrılığının çok ciddi olduğunun göstergesidir ve bunun ortadan kaldırılması gereklidir. Bu sonuç, ilköğretim müfettişlerinin ilkokuma-yazma öğretimi konusunda yeterli bir uzmanlık bilgisine sahip olmadıkları konusundaki görüşümüzü desteklemektedir.

B.1.10. İlköğretim Müfettişlerinin, Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Teknolojisindeki Gelişmeleri İzlemelerine Yardımcı Olmalarındaki Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojisindeki gelişmeleri izlemelerine yardımcı olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin ortalama puanlar ve -t- testi sonuçları Tablo 23' te verilmiştir.

Tablo 23. Eğitim Teknolojisindeki Gelişmeleri İzlemeye Yardımcı Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.29	.72			
ADGSÖ	105	2.67	1.20	9.88	.01	168

Tablo 23' te eğitim teknolojisindeki gelişmeleri izlemeye yardımcı olma sorusuna ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.29 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.67 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki, denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=9.88$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojisindeki gelişmeleri izlemeleri konusunda kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler. İlköğretim müfettişlerinin yeni eğitim teknolojilerine yabancı kalması, bu konudaki öğretimsel liderlik rolünü büyük ölçüde zayıflatmış olabilir.

B.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Sosyalleşiminde İlköğretim Müfettişlerinin Yardımına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt bölümde ilköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin başarılı bir örgütsel sosyalleşim sağlamada yeterli yardım ve rehberliği yapıp yapmadıkları ile ilgili dokuz soruya iki grubun verdiği cevapların karşılaştırılması ve buna dayalı yorumlar yer almaktadır.

B.2.1. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Kendilerini Sınıf Öğretmenliği Kimliğinde Görmelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin kendilerini sınıf öğretmenliği kimliğinde görmelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 24' te verilmiştir.

Tablo 24. Kendisini Sınıf Öğretmeni Kimliğinde Görme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.31	.85	7.71	.01	168
ADGSÖ	105	2.95	1.27			

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin kendilerini sınıf öğretmeni kimliğinde görmelerine ilişkin soruya ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.31, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.95 olarak belirlenmiştir. Maddenin -t- değerinin .01' den küçük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.71$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin kendilerini sınıf öğretmenliği kimliğinde görmelerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde sınıf öğretmenliği dışında bir eğitim almaları ve büyük bir bölümünün göreve yeni başlamış olmalarından dolayı, sınıf öğretmenliğinin gerektirdiği bilgiye, becerilere, tutumlara, davranışlara, alışkanlıklara, değerlere, normlara ve beklentilere yeterli derecede sahip değildirler. Bunun bir sonucu olarak kendilerini sınıf öğretmeni kimliğinde görmemektedirler. Bu kişilerin sınıf öğretmenliği için gerekli olan yeterlilikleri kazanmaları için hizmet içinde verilecek eğitime gereksinin duyulmaktadır. Bu hizmet içi eğitimde ilköğretim müfettişleri önemli rol oynamaktadır. Aday öğretmenlere verilen tamamlayıcı eğitim ve uygulama eğitiminde görev alan, okullarda rehberlik ve denetimlerde bulunan ilköğretim müfettişlerinin gerekli liderlik rolünü oynamaları, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin kendilerini sınıf öğretmenliği kimliğinde görmelerine yardımcı olacaktır.

B.2.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleklerini Sevmelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleklerini sevmelerindeki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 25’ te verilmiştir.

Tablo 25. Sınıf Öğretmenliğini Sevme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.34	.76			
ADGSÖ	105	2.88	1.33	8.10	.01	168

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleklerini sevmelerine ilişkin soruya ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.34, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.88 olarak belirlenmiştir. Maddenin -t- değerinin .01’ den

küçük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=8.10$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sınıf öğretmenliğini sevmelerinde yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

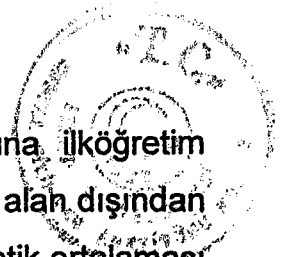
Öğretmenlerde "insan sevgisi" sahip olunması gereken en önemli tutum olmalıdır ki, insanlara hizmet götürürken güler yüzlü, sevecen, anlayışlı davranabilsinler; böylelikle "öğrenci" adıyla anılan o güzel insanları da iletişime rahatça girebilmeleri için yüreklendirebilsinler (Ergin, 1995: 53). Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin insan sevgisinin değerini kavramayla orantılı olarak mesleklerini sevmeleri beklenebilir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meleklerini sevmelerine ilköğretim müfettişleri olumlu katkıda bulunabilirler. Meslek hayatının başında müfettişten olumlu tutum ve davranışları gören öğretmenlerin mesleklerini sevecekleri ve bu mesleğe layık olmaya çalışacaklarını söylemek mümkündür. İlköğretim müfettişlerinden olumlu tutum ve davranışlar göremeyen bir öğretmen, mesleğinden soğuyabilir.

B.2.3. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleklerinden Tatmin Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleklerinden tatmin olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 26' da verilmiştir.

Tablo 26. Sınıf Öğretmenliğinden Tatmin Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.18	.86	9.57	.01	168
ADGSÖ	105	2.60	1.59			

Tablo 26' da sınıf öğretmenliğinden tatmin olma sorusuna, ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.18 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.60 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=9.57$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleklerinden tatmin olmalarına yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

İşgörenlerin mesleklerinden tatmin olmaları, mesleği sevmelerine, çekici bulmalarına, ekonomik yönden tatmin edici bulmalarına, çalıştıkları örgütteki iklimin olumlu olmasına, örgüt kültürünü benimsemelerine, diğer işgörenler tarafından kabul edilmelerine, üstleri tarafından takdir edilmelerine, çalışmalarının objektif olarak değerlendirilmesine ve başarılı olanların ödüllendirilmesine önemli ölçüde bağlıdır. İlköğretim müfettişleri, yaptıkları görevden dolayı alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine bu konularda yardımcı olabilen ve bu kişilerle en fazla iletişim içerisinde olan üst durumundadırlar. Bu nedenle onların mesleklerinden tatmin olmalarına yardımcı olabilirler.

B.2.4. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleğin Etkili Rol Performansı İçin Gerekli Davranış Modelleri Kazanmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin etkili rol performansı için gerekli davranış modelleri kazanmalarında rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 27' de verilmiştir.

Tablo 27. Sınıf Öğretmenliğinin Etkili Rol Performansı İçin Gerekli Davranış Modelleri Kazanma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.39	.72			
ADGSÖ	105	2.97	1.21	8.50	.01	168

Tablo 27' de sınıf öğretmenliğinin etkili rol performansı için gerekli davranış modelleri kazanma sorusuna ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.39 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.97 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=8.50$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin etkili rol performansı için gerekli davranış modelleri kazanmalarına yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

B.2.5. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleğin Temel Rol ve Sorumluluklarını Benimsemelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin temel rol ve sorumluluklarını benimsemelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 28' de verilmiştir.

Tablo 28. Sınıf Öğretmenliğinin Temel Rol ve Sorumluluklarını Benimseme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ.Müf.	65	4.34	.78	7.59	.01	168
ADGSÖ	105	3.05	1.23			

Tablo 28' de sınıf öğretmenliğinin temel rol ve sorumluluklarını benimseme sorusuna ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.34 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.05 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması, iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.59$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin temel rol ve sorumluluklarını benimsemelerinde yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Sınıf öğretmenlerinin temel sorumluluğu, sınıflarındaki her bir öğrencinin kendi kapasitesi içerisinde ve olanaklar ölçüsünde en iyi şekilde eğitim almasını sağlamak, temel rolü ise öğrencilerinin bu eğitim ve öğretimi almak için gerekli ortamları hazırlamak ve onlara gerekli rehberliği yapmaktır. Öğretmenlerin okul içi ve okul çevresi ile gerekli işbirliği yapmaları da onların temel rol ve sorumlulukları arasında yer almaktadır.

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sorumlu oldukları sınıflarda eğitim-öğretime devam eden öğrencilerin her birisini tüm yönleriyle tanımalarına, bu öğrencilerin eğitim-öğretimi için gereksinim duyulan ortamların düzenlenmesine rehberlik yaparsa bu kişilerin sınıf öğretmenliğinin temel rol ve sorumluluklarını benimsemelerine yardımcı olabilirler. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin çevreyi tanımaları ve çevre olanaklarından yararlanmalarına rehberlik etmek de, ilköğretim müfettişlerinin

liderlik rolleri arasındadır. Ancak ilköğretim müfettişleri, bu liderlik rollerini yeterli getirmemişlerdir.

B.2.6. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleğin Sembollerini ve Felsefesini Benimsemelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin temel rol ve sorumluluklarını benimsemelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 29' da verilmiştir.

Tablo 29. Sınıf Öğretmenliğinin Sembollerini ve Felsefesini Benimseme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.30	.79	9.06	.01	168
ADGSÖ	105	2.84	1.37			

Tablo 29 incelendiğinde sınıf öğretmenliğinin sembollerini ve felsefesini benimseme sorusuna ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.30 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.84 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=9.06$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin sembollerini ve felsefesini benimsemelerinde yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

B.2.7. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Çalıştığı Okulun Kültürü İle Kaynaşmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okulun kültürü ile kaynaşmalarında rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 30’ da verilmiştir.

Tablo 30. Çalışılan Okulun Kültürü ile Kaynaşma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.14	.92			
ADGSÖ	105	2.41	1.25	9.64	.01	168

Tablo 30’ da alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin çalıştığı okulun kültürü ile kaynaşmaları sorusuna ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.14 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.41 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01’ den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=9.64$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okulun kültürü ile kaynaşmalarına yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

İlkokuma-yazma öğretiminden sonra iki grubun görüşleri arasındaki en büyük farklılık çalışılan okulun kültürü ile kaynaşmaya yardım konusunda görülmüştür. Kültür ve okul kültürü kavramları konusundaki görüşlerin farklılığı, okul kültürüne uymaya yardım konusunda da görüş ayrılığı ortaya çıkarmış olabilir.

Örgüt kültürü yukarıdan verilen emirlerle değil, tabandan işgörenlerin ortaklaşa geliştirdikleri değer ve normlardan oluşur. Örgütün kültürel yapısı işgörenlerce yaratılır. Yaratılan kültür, örgüte yeni giren işgörelere aktararak sürdürülür. Örgütün kültürel yapısını oluşturan değer ve normların bir kesimi, doğrudan örgüt dışındaki toplumsal çevreden değiştirilmeden; bir kesimi de değiştirilerek alınır. Ama bu değer ve normların bir kesimi de örgüt toplumu tarafından oluşturulur. Örgütün kültürel yapısı bu değer ve normların bir örüntüsüdür (Başaran, 1991: 241). İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okulun kültürünü tanımaları ve benimsemeleri için yeterli bir çaba göstermemiştir.

B.2.8. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Alanlarındaki Araştırmaları İzleyip Öğrencilerine İletmelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin alanlarındaki araştırmaları izleyip öğrencilerine iletmelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 31' de verilmiştir.

Tablo 31. Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Araştırmaları İzleyip Öğrencilerine İletme

Görev	N	\bar{X} .	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.15	.97	7.96	.01	168
ADGSÖ	105	2.70	1.26			

Tablo 31 ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.15 iken alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.70 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek

grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.96, P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin alanlarındaki araştırmaları izleyip öğrencilerine iletmeleri konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Öğretmenlik mesleği, araştırma, inceleme ve gözlem yapmayı gerektiren bir meslektir. Kendisi araştırma, inceleme ve gözlem yapmayan bir öğretmenin öğrencilerine bu tutum, davranış ve alışkanlıkları kazandırması beklenemez. Ne yazık ki, yurdumuzda öğretmenlerin alanları ile ilgili bilimsel araştırmaları izledikleri söylenemez. Öğretmen evlerine girildiğinde öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğunun gününü sadece oyun oymamakla geçirdiği görülecektir. İlköğretim müfettişlerinin, öğretmenleri alanları ile ilgili araştırmaları inceleme ve bu araştırma sonuçlarını eğitim-öğretimde kullanmalarına rehberlik yapma görevlerini yeterince yaptıkları da söylenemez.

B.2.9. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Toplumda Mesleği Temsil Eden Tavır, Değer ve Davranışları Göstermelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin toplumda mesleği temsil eden tavır, değer ve davranışları göstermelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 32' de verilmiştir.

Tablo 32. Toplumda Sınıf Öğretmenliğini Temsil Eden Tavır, Değer ve Davranışları Gösterme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.23	.83	6.89	.01	168
ADGSÖ	105	2.99	1.30			

Tablo 32' de ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.23 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.99 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.89$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin toplumda mesleği temsil eden tavır değer ve davranışları göstermelerinde yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Öğretmenlik mesleği bütün toplumlarda çok önemli ve kutsal bir meslek olarak kabul edilir. Öğretmenler de toplumların en itibarlı meslek mensupları olarak kabul edilir. Toplumda bu kadar önemli olan bir mesleğe mensup öğretmenlerin kendilerine biçilen bu statüye uygun tavır değer ve davranışlara sahip olası beklenir. Öğretmenlerin yakın çalışma arkadaşları olan müfettişlerin tutumları, öğretmenlerin işlerine, üstlerine, arkadaşlarına ve astlarına ilişkin tutumlarını, kendisini okulun amaçlarına adanma derecesini, uygulama amacının benimsenme düzeyini, iş çevresi üzerinde kontrol gücüne sahip olduklarına ve okul çevresini etkileyebileceklerine inanma derecesini, kendilerine, arkadaşlarına ve üstlerine olan güven derecesini önemli ölçüde etkiler. İlköğretim müfettişlerinden yeterli yardımı gören alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin toplumda sınıf öğretmenliğini temsil eden tavır, değer ve davranışları göstermeleri güçlü bir olasılıktır. Ancak elde edilen bulgulardan, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinden bu yardımı almadıklarına inandıklarını göstermektedir.

B.3. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Milli Eğitim Mevzuatı ve Okul Yönetimi Konularında Yetiştirilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt bölümde ilköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin okul yönetimi ve milli eğitim mevzuatı hakkında bilgilenmeleri konusunda yeterli yardım ve rehberliği yapıp yapmadıkları ile ilgili sekiz soruya iki grubun verdiği cevaplar karşılaştırılmış ve buna bağlı olarak yorumlanmıştır.

B.3.1. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Milli Eğitimin Genel Amaçlarından Haberdar Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin Milli Eğitimin genel amaçlarından haberdar olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 33' te verilmiştir.

Tablo 33. Milli Eğitimin Genel Amaçlarından Haberdar Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.42	.66	4.21	.01	168
ADGSÖ	105	3.75	1.16			

Tablo 33' te milli eğitimin genel amaçlarından haberdar olma sorusuna ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.42 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.70 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=4.21$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin Milli Eğitimin genel amaçlarında haberdar olmalarına yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımcı olmadıklarını düşünmektedirler.

İlköğretim müfettişleri, okullarda yaptıkları rehberlik ve denetim etkinliklerinde öğretmenlerin yıllık, ünite ve günlük planlarını, şube ve zümre öğretmenleri toplantılarını, eğitsel kol etkinliklerini, öğrenci başarısının değerlendirilmesini incelemekte ve bunların milli eğitimin amaçlarına uygunluğunu kontrol etmektedirler. Bu inceleme ve kontrollerden dolayı

öğretmenlerin milli eğitimin amaçlarından haberdar olmalarını sağlamaktadırlar. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin milli eğitimin genel amaçlarından haberdar olmaları konusunda ilköğretim müfettişlerinin rolü üzerinde iki grubun farklı görüşlere sahip olması, iki grubun arasında psikolojik bir mesafenin olduğunu göstermektedir. Müfettiş, öğretmene ne kadar yaklaşırsa yaklaşınsın, öğretmen arada bir mesafe bırakmakta, müfettişin yaptığı önerileri o an için kabul eder gibi görünmekte, ancak bu önerileri benimsememektedir.

B.3.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Ders ve Konuların Amaçlarından Haberdar Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ders ve konuların amaçlarından haberdar olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 34' te verilmiştir.

Tablo 34. Ders ve Konuların Amaçlarından Haberdar Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.55	.73	5.89	.01	168
ADGSÖ	105	3.57	1.22			

Tablo 34' te ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.55 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.57 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=5.89$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ders ve konuların amaçlarından haberdar olmaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken alan, dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

İlköğretim okullarında okutulan derslerin genel amaçlarından ve bu derslerin içerdiği konuların amaçlarından yeterli derecede haberdar olmayan alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine rehberlik yapmak, ilköğretim müfettişlerinin görevleri arasında yer almaktadır. Rehberlik ve denetim sırasında yıllık, ünite ve günlük planlarda derslerin amaçlarının, konularının ve davranışlarının doğru olarak belirlenip-belirlenmediği, konulara ayrılan süre içerisinde bu amaç ve davranışların öğrencilere kazandırılıp-kazandırılmayacağı, belirlenen amaç ve davranışların o dersin programından alınıp alınmadığı incelenir. Bütün bu süreç içerisinde öğretmen ve müfettiş yoğun bir etkileşim içerisinde bulunur. İki grubun görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmasının nedeni, ilköğretim müfettişlerinin yetersizliğine bağlanamaz. Öğretmenin, müfettişin yönlendirme rolünü benimsemesi aradaki algılama farklılığının nedeni olarak düşünülebilir.

B.3.3. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Programa Yeni Giren Derslerin Amaç ve İçeriklerini Takip Etmelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin programa yeni giren derslerin amaç ve içeriklerinde haberdar olmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 35’ te verilmiştir.

Tablo 35. Programa Yeni Giren Derslerin Amaç ve İçeriklerini Takip Etme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.43	.77	6.17	.01	168
ADGSÖ	105	3.32	1.31			

Tablo 35’ te alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin programa yeni giren derslerin amaç ve içeriklerini takip etmelerinde ilköğretim müfettişlerinin rolü ile ilgili soruya ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.43 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.32 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01’ den

düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.17$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin programa yeni giren derslerin amaç ve içeriklerini takip etmede kendilerine yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedir.

İlköğretim okullarında okutulan derslerden bazıları değişmekte, bazılarının ise özel amaçlarında ve konularında değişiklikler meydana gelmektedir. Derslerde veya amaç ve konularda yapılan değişiklikler hakkında öğretmenlere kurs ve seminerler verilmemektedir. Öğretmenler bu derslerin amaçları ve içerikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olamamaktadırlar. Bu değişikliklerle ilgili olarak okullara ve dolayısıyla öğretmenlere bilgi verme işini en fazla ilköğretim müfettişleri üstlenmektedir. Hem rehberlik ve denetim esnasında hem de yapılan dar bölge toplantılarında bu konularda öğretmenlere gerekli rehberlik yapma olanağı bulunabilir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenleri programa yeni giren derslerin amaçları konusunda diğer öğretmenlerden daha fazla ilköğretim müfettişlerinin rehberliklerine gereksinin duymaktadırlar.

B.3.4. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Eğitsel Kol Faaliyetlerinin Önemini Kavramalarında Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin eğitsel kol faaliyetlerinin önemini kavramalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 36' da verilmiştir.

Tablo 36. Eğitsel Kol Faaliyetlerinin Önemini Kavrama

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.32	.81	9.13	.01	168
ADGSÖ	105	2.75	1.23			

Tablo 36' da alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin eğitsel kol faaliyetlerinin önemini kavramalarında ilköğretim müfettişlerinin rolüne ilişkin soruya ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.32 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.75 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=9.13$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin eğitsel kol faaliyetlerinin önemini kavrama konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Eğitsel kollar, öğrencilerin ilgi ver istekleri dikkate alınarak oluşturulur. Her öğrencinin mutlaka bir eğitsel kolda yer alması için gerekli ortam sağlanır. Öğrenciler bu eğitsel kollarda yönetme ve yönetilme ilişkisini kavrarlar, kendilerini ifade etme becerisini kazanırlar, ekip çalışması sonucunda bir eser ortaya koymanın mutluluğunu yaşarlar. Demokrasi bilicinin yerleşmesi için, eğitici kol çalışmaları çok uygun ortamlar oluşturur.

B.3.5. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Belirli Gün ve Haftaların Önemi Kavramalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin belirli gün ve haftaların önemini kavramalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 37' de verilmiştir.

Tablo 37. Belirli Gün ve Haftaların Önemi Kavrama

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.28	.82	8.13	.01	168
ADGSÖ	105	2.83	1.82			

Tablo 37' de ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.28 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.83 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=8.13$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin belirli gün ve haftaların önemini kavramaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Okullarımızda kutlanan belirli gün ve haftaların sayısı oldukça fazladır ve bunların önemi, yükseköğretim mezunu olan herkes tarafından bilinmektedir. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin, belirli gün ve haftaların önemini kavramada ilköğretim müfettişlerinin rehberliğine gereksinim duymadıklarını düşünmelerinden dolayı, iki grubun görüşleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmış olabilir.

B.3.6. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleğin Temel Görev ve Sorumluluklarını Kavramalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin temel görev ve sorumluluklarını kavramalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 38' de verilmiştir.

Tablo 38. Sınıf Öğretmenliğinin Temel Görev ve Sorumluluklarını Kavrama

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ.Müf.	65	4.12	.73	6.37	.01	168
ADGSÖ	105	3.34	1.23			

Tablo 38 incelendiğinde anketin ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.12 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.34 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.37$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin temel görev ve sorumluluklarını kavramaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Eğitimi yaygınlaştırmak, eğitime olan yoğun talebi karşılamak, öğretmenlerin alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisindeki gelişmelerle okulların eğitim programlarındaki değişikliklere uyumlarını sağlamak için gerekli olan çok sayıdaki öğretmeni yetiştirmek amacıyla uzaktan eğitim programlarının uygulandığı günümüzde (Özer, 1993: 2-3) ilköğretim müfettişleri de alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yetişmesi için uzaktan ve yakından eğitim programlarını uygulayabilme imkanına sahiptirler. Pek az rastlanmakla birlikte, bazı ilköğretim müfettişleri öğretmenlerin kavramakta güçlük çektikleri konuları açıklayıcı dokümanlar hazırlamakta ve denetim ve rehberlikte buldukları öğretmenlere sunmaktadırlar.

B.3.7. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleğin Atanma, Yükselme, Nakil, Ödüllendirilme-Cezalandırılma ve Sağlık Haklarından Haberdar Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin, mesleğin atanma, yükselme, nakil, ödüllendirilme-cezalandırılma ve sağlık haklarından faydalanmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 39’ da verilmiştir.

Tablo 39. Sınıf Öğretmenlinin Atanma, Yükselme, Nakil, Ödüllendirilme-Cezalandırılma ve Sağlık Haklarından Haberdar Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.18	.85	4.90	.01	168
ADGSÖ	105	3.27	1.35			

Tablo 39 incelendiğinde anketin 32. sorusuna 65 ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.18 iken 105 alan dışından gelen sınıf öğretmenin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.27 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=4.90$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin atanma, yükselme, nakil, ödüllendirilme-cezalandırılma ve sağlık haklarından haberdar olmaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler. Sınıf öğretmenlerinin atanması ile ilgili koşullar sık sık ihlal edilmektedir.

Sınıf öğretmeni gereksiniminin ortaya çıktığı her dönemde alan dışından atama yoluna gidilmiştir. Milli Eğitim Bakanının dahi ne yapılacağını bilmediği bir konuda müfettişin öğretmene yardımcı olması beklenemez. Sınıf öğretmenlerinin yükselmeleri ile ilgili açık bir mevzuat ta iki yıl öncesine kadar açık ve net değildi. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Yöneticilerinin Atanması Yönetmeliği bu belirsizliği ortadan kaldırmış olsa da atamada bu yönetmeliğe de uyulmamaktadır. Mevzuatın belirsiz olması veya mevzuata uyulmaması, ilköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yardımcı olmasını engellemektedir.

B.3.8. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Alanları ile İlgili Mevzuatı Takip Etmelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin alanlarındaki kanun, tüzük ve yönetmelikleri takip etmelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 40' ta verilmiştir.

Tablo 40. Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Mevzuatı Takip Etme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.22	.86	6.10	.01	168
ADGSÖ	105	3.17	1.21			

Tablo 40' ta ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.22 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.17 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.10$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin alanlarındaki mevzuatı takip etmeleri konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili mevzuat, çok geniş ve karmaşık özellikler arz etmektedir. Sadece alan dışından gelen sınıf öğretmenleri değil, hizmet öncesinde öğretmenlik eğitimi alan öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve ilköğretim müfettişlerinin tam anlamı ile hakim olamadıkları kadar çok kanun, tüzük, yönetmelik ve genelgeler mevcuttur. Bazı kanun maddeleri, sonradan çıkarılmış kanunlarla değişikliğe uğramıştır. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin bu geniş ve kapsamlı mevzuattan haberdar olmalarında ilköğretim müfettişlerine önemli görevler düşmektedir.

B.4. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Meslek Ahlakını Benimsemelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt bölümde ilköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakını benimsemeleri konusunda yeterli yardım ve rehberliği yapıp yapmadıkları ile ilgili dokuz soruya iki grubun verdiği cevapları karşılaştırılmış ve buna dayalı olarak yorum yapılmıştır.

B.4.1. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Meslek Değerlerini Kazanmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik meslek değerlerini kazanmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 41' de verilmiştir.

Tablo 41. Öğretmenlik Meslek Değerlerini Kazanma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlkög.Müf.	65	4.39	.72			
ADGSÖ	105	3.14	1.25	7.28	.01	168

Tablo 41' de ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.39 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.14 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.28$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik meslek değerlerini kazanmalarına yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Öğrencilerinin bireysel farklılıklarını takip etmek, bilimselliği önne çıkarmak, bilgi kaynaklarını bilmek ve kullanmak, öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirmek, öğrencilerde kendilerini eğitime sorumluluğunu geliştirmek, öğrencilerde öğrenmenin yaşam boyu süren bir süreç olduğu bilincini geliştirmek, öğrencilere esnek düşünme anlayışı kazandırmak, kendini aşma yönünde çaba göstermek, toplumun değerlerini ve dinamiklerini iyi analiz etmek, aşırılıklardan sakınmak, okul içinde ve çevre ile uyumlu ilişkiler içinde olmak, iletişim araç, yöntem ve tekniklerini iyi kullanmak, çağın gereklerine uymak, dürüst ve tarafsız olmak gibi niteliklere sahip olmak öğretmenlik meslek değerleri arasında yer alır. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin bu değerleri kazanmada ilköğretim müfettişlerinden yeterli derecede yardım görmediklerini düşünmeleri, müfettişlerin kültürel ve moral liderlik rollerini yerine getirmemelerine bağlanabilir.

B.4.2. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Mesleğin Değerlerini Taşımalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin değerlerini taşımalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 42' de verilmiştir.

Tablo 42. Sınıf Öğretmenliğinin Değerlerini Taşıma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.25	.81	6.81	.01	168
ADGSÖ	105	3.10	1.24			

Tablo 42' de ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.25 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.10 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.81$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek değerlerini taşımaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin mesleğin değerlerini kazanma ve bu değerleri taşımalarında, ilköğretim müfettişlerinin rolü hakkında iki grubun görüşleri arasında anlamlı bir farkın bulunması, iki grubun görüşlerinde tutarlılık olduğunun göstergesidir. Meslek değerlerinin kazanmasında yapılacak rehberlik ile bu değerleri taşıma arasında bir paralelliğin olması beklenir. Bu iki maddenin bulguları da bu paralelliğin mevcudiyetini göstermektedir.

B.4.3. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Sınıflarında Geçen Olayların Gizliliğini Korumalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sınıflarında geçen olayların gizliliğini korumalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 43' te verilmiştir.

Tablo 43. Sınıfta Geçen Olayların Gizliliğini Koruma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.08	1.04			
ADGSÖ	105	2.93	1.31	6.04	.01	168

Tablo 43 incelendiğinde sınıfta geçen olayların gizliliğini koruma ile ilgili soruya ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.08 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.93 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.04$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin sınıflarında geçen olayların gizliliğini korumaları için kendilerine yeterli destek ve yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedir.

Sınıf içerisinde geçen olaylar orada kalmalı, dışarıya taşınmamalıdır. Sınıfta geçen olayların dışarıya taşınması öğrencilerin eğitime ve öğretmene olan güvenini sarsar. Eğitime ve öğretmene güveni sarsılan öğrencilere istendik yönde davranış değişikliği kazandırmak imkansız hale gelir. Meslek ahlakı açısından sınıftaki olayların gizliliğini koruma, öğretmenlik mesleği açısından son derece önemlidir.

B.4.4. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Diğer Öğretmenler ile Uyumlu İlişkiler İçinde Olmalarında Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olmalarındaki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 44' te verilmiştir.

Tablo 44. Diğer Öğretmenler ile Uyumlu İlişkiler İçinde Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.39	.80	9.69	.01	168
ADGSÖ	105	2.73	1.22			

Tablo 44 incelendiğinde ilköğretim müfettişlerinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.39 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.73 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=9.69$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olmaları konusunda yeterli derecede

yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Okulların kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirmeleri öğretmenlerin uyumlu bir şekilde çalışmaları ile mümkün olabilir. Öğretmenlerin kendi aralarında veya yöneticilerle uyumsuzluk halinde olmaları, okulların işlevlerini yerine getirmesini engeller. Bir statü lideri olarak öğretmen ve yöneticilere yakın olması beklenen ilköğretim müfettişlerinin, öğretmenleri ve yöneticileri uyum içinde çalışma yönünde güdülemesi de beklenir.

B.4.5. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Okulun Çalışma Düzenini Benimsemelerinde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin okulun çalışma düzenini benimsemelerindeki rolü nedir?" sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 45' te verilmiştir.

Tablo 45. Okulun Çalışma Düzenini Benimseme

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.26	.82	7.70	.01	168
ADGSÖ	105	2.97	1.19			

Tablo 45' te ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.26 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 2.97 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.70$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin okulun çalışma düzenini benimsemeleri konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Okulun çalışma düzeni, okul kültürü tarafından belirlenir. Okul kültürü de okulun açıldığı tarihten itibaren gelişmeye başlar. Okulun kuruluş tarihi ne kadar gerilere giderse kültürü de o kadar gelişmiş ve zengin olur. Alan dışından gelen sınıf öğretmenleri, hizmet öncesinde meslek eğitimi almadıkları için bu kültürü ve okulun çalışma düzenini kavramada ve benimsemede güçlük çekerler. Çekilen bu güçlüğün giderilmesinde diğer öğretmenler, okul yöneticileri ve ilköğretim müfettişleri yardımcı olabilirler.

B.4.6. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğinin Gerektirdiği Ahlaki Sorumluluğu Kavramalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki sorumluluğu kavramalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 46’ da verilmiştir.

Tablo 46. Öğretmenlik Mesleğinin Gerektirdiği Ahlaki Sorumluluğu Kavrama

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ.Müf.	65	4.47	.69	6.68	.01	168
ADGSÖ	105	3.30	1.29			

Tablo 46’ da ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.47 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.307 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01’ den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.68$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki sorumluluğu kavramaları konusunda

yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Eğitim işgörenleri arasında çok değişik düşünce, inanç ve değerlere sahip öğretmenler bulunur. İlköğretim müfettişleri bu farklılıklara saygılı olmalı, duyarlı yaklaşabilmelidir. Ancak bu şekilde öğretmenlerin mesleğin gerektirdiği ahlaki sorumluluğu kavramalarına ve benimsemelerine yardımcı olabilirler.

B.4.7. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Öğrencilerinin Başarısını Değerlendirirken Adaletli Olmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin başarılarını değerlendirirken adaletli olmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 47’ de verilmiştir.

Tablo 47. Öğrencilerin Başarısını Değerlendirmede Adaletli Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.48	.71	7.03	.01	168
ADGSÖ	105	3.23	1.32			

Tablo 47’ de ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.48 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.23 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01’ den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.03$, $P<.01$).

Tablo 47 incelendiğinde anketin 40. sorusuna 65 ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.48 iken 105 alan dışından gelen sınıf öğretmenin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.23 olduğu görülmektedir, -t- değeri iki denek grubunun görüşleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=7.03$, $P<.05$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin başarısını değerlendirirken adaletli olmaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürlerken alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Eğitimde öğrenci başarısının objektif olarak değerlendirilmesi esastır. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrenci başarısını ölçecek geçerli ve güvenilir ölçme araçları geliştirmeleri ve bu ölçme araçları ile ölçtükleri öğrenci başarısını objektif olarak değerlendirmeleri için kendilerine gerekli yardım ve rehberliğin yapılması kaçınılmaz bir zorunluluktur.

B.4.8. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğinin Gerektirdiği Ahlaki Kurallara Uymalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

"İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki kurallara uymalarındaki rolü nedir?" Sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 48' de verilmiştir.

Tablo 48. Öğretmenlik Mesleğinin Gerektirdiği Ahlaki Kurallara Uyma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlköğ. Müf.	65	4.51	.67			
ADGSÖ	105	3.30	1.32	6.81	.01	168

Tablo 48' de ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.51 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.30 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01' den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.81$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki kurallara uymaları konusunda yeterli

derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

İlköğretim müfettişleri, ahlaki davranışlarla özdeşleşmeyi sağlayacak bir davranış sergilemelidir. Hangi davranışın kabul edilebilir olduğunu ve hangi ahlaki davranışların cesaretlendirilmesi gerektiğini açıklamalıdır. Aynı zamanda ödül ve ceza uygulamaları, ilköğretim müfettişleri, tarafından ahlaki beklentileri açıklamaya yardımcı olmalıdır (Çelik, 1999: 93). Ancak alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine göre, ilköğretim müfettişleri yeterli etik liderlik davranışlarını gösteremedikleri görülmektedir.

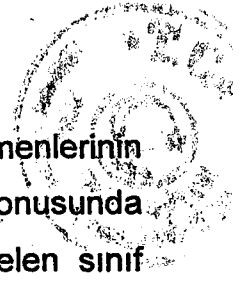
B.4.9. Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin, Öğrencilerine Yönelik Ödül ve Ceza Sistemini Tarafsız Olarak Kullanmalarında İlköğretim Müfettişlerinin Rolü

“İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine yönelik ödül ve ceza sistemini tarafsız olarak kullanmalarındaki rolü nedir?” sorusuna ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplara ilişkin bulgular Tablo 49’ da verilmiştir.

Tablo 49. Öğrencilere Yönelik Ödül ve Ceza Sistemini Kullanmada Tarafsız Olma

Görev	N	\bar{X}	S.S.	t	P	Serb.Der.
İlkög. Müf.	65	4.40	.77	6.86	.01	168
ADGSÖ	105	3.20	1.27			

Tablo 49’ da ilköğretim müfettişinin verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 4.40 iken, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin aynı soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması 3.20 olduğu görülmektedir. Maddenin -t- değerinin .01’ den düşük olması iki denek grubunun görüşleri arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir ($t=6.86$, $P<.01$).

İlköğretim müfettişleri, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin öğrencilerine yönelik ödül ve ceza sistemini tarafsız kullanmaları konusunda yeterli derecede yardımcı olduklarını düşünürken, alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini düşünmektedirler.

Meslek ahlakı, öğretmenin öğrencilerine yönelik ödül ve ceza sistemini uygulamada tarafsız davranmasını gerektirir. Bir öğrencinin haksız yere cezalandırılması, onun öğretmene ve okula karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olurken, hak edilmeyen ödüllerin verilmesi de diğer öğrenciler arasında aynı tutumların gelişmesine neden olacaktır. İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ödül-ceza sistemini uygulamada gerekli rehberliği yapmaları beklenir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen genel sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

SONUÇLAR

Araştırma bulgularında elde edilen genel sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

1- İlköğretim müfettişlerinin % 96.7' si erkek ve %3.1' i bayan; % 80' i 36 ve daha yukarı yaşlarda, % 13.8' i 31-35 yaşları arasında ve % 6.2' si 26-30 yaşları arasında; % 61.5'i 4-7 yıl arasında, %23.1' i 15 yıl ve daha fazla, % 15.4 'ü de 3 yıl ve daha az hizmete sahip; % 73.85' i sınıf öğretmenliği ve %26.15' ,i de branş (ders) öğretmenliği kökenli; % 57' si 13 yıl ve daha fazla, % 30.7'i 8-12 yıl arası ve % 12.3' ü de 7 yıl ve daha az süreli öğretmenlik yapmıştır.

2-Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin % 60' ı bayan ve % 40' ı erkek; % 50.5' i 26-30 yaşları arasında, % 26.7' si 31-35 yaşları arasında, % 21.9' u 25 ve daha aşağı yaşlarda, % 1' i de 36 yaşın üstünde; % 57.2' si 1 yıl ve daha az, % 31.4' ü 2-4 yıl arasında ve % 11.4' ü de 5 yıl ve daha fazla hizmete sahip; % 26.7' si mühendislik, % 24.8'i Fen-Edebiyat, % 15.2' si Veteriner, % 10.5' i Su Ürünleri, % 7.6' sı İktisat ve İşletme ve % 15.2' si de başka fakültelerden mezun; % 50.5' i il merkezinde, % 49.5' i de merkeze bağlı köylerde çalışmaktadır.

3-Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek içinde yetiştirilmesine yönelik olarak alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve ilköğretim müfettişlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Her iki gruba yöneltilen on soruda da alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini, ilköğretim müfettişleri de yeterli yardımı yaptıklarını düşünmektedirler.

Anketlerdeki 36 sorudan iki grubun görüşleri arasındaki en büyük fark, ilköğretim müfettişleri tarafından ilkokuma-yazma öğretimi konusunda alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yapılan yardım ile ilgilidir (Tablo 22). İlköğretim müfettişlerinin, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojisindeki gelişmeleri izlemeleri (Tablo 23) ve demokratik bir sınıf anlayışına sahip olmaları (Tablo 23) konularında yaptıkları yardımlar konusunda da iki grubun görüşleri arasında büyük farklılıklar vardır.

Bu alt bölümde iki grubun görüşleri arasındaki en az farklılık küçükten büyüğe doğru; derslerini planlı olarak işleme (Tablo 20), öğretimde bireysel farklılıkları dikkate alma (Tablo 15) ve ilköğretim çağındaki çocukların gelişimlerinden haberdar olma (Tablo 14) konularında ilköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yardımları ile ilgilidir.

4- Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalizasyonuna yönelik olarak alan dışından gelen sınıf öğretmenleri ve ilköğretim müfettişlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Her iki gruba yöneltilen dokuz soruda da alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini, ilköğretim müfettişleri de yeterli yardımı yaptıklarını düşünmektedirler.

Bu alt bölümde iki grubun görüşleri arasında en yüksek farklılık büyükten küçüğe doğru; çalışılan okulun kültürü ile kaynaşma (Tablo 30), sınıf öğretmenliğinden tatmin olma (Tablo 26) ve sınıf öğretmenliğinin sembollerini ve felsefesini benimseme (Tablo 29) konularında iken, en düşük farklılık da küçükten büyüğe doğru; toplumda sınıf öğretmenliğini temsil eden tavır, değer ve davranışları gösterme (Tablo 32), kendisini sınıf öğretmeni kimliğinde görme (Tablo 24) ve sınıf öğretmenliğinin temel rol ve sorumluluklarını benimseme (Tablo 28) konularındadır.

5- Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin okul yönetimi ve Milli Eğitim mevzuatı ile ilgili yardım almaları konusunda iki grubun görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Her iki gruba yöneltilen sekiz soruda da alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini, ilköğretim müfettişlerinin de yeterli yardımı yaptıklarını düşündükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bu alt bölümde ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasındaki en yüksek fark büyükten küçüğe doğru;

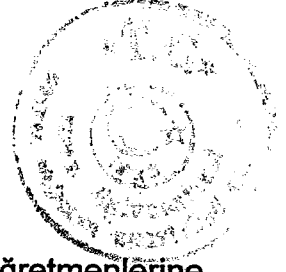

eğitsel kol faaliyetlerinin önemini kavrama (Tablo 36), program ve içeriklerin derslerin amaç ve içeriklerini takip etme (Tablo 35) ve belirli gün ve konuların önemini kavrama (Tablo 37) konularında ortaya çıkarken, en düşük fark küçükten büyüğe doğru; milli eğitimin genel amaçlarından haberdar olma (Tablo 33), sınıf öğretmenliğinin atanma, yükselme, nakil, ödüllendirilme-cezalandırılma ve sağlık haklarından haberdar olma (Tablo 39) ve ders ve konuların amaçlarından haberdar olma (Tablo 34) konularında ortaya çıkmaktadır.

Anketlerde bulunan 36 soruya ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenleri gruplarının verdikleri cevaplar içerisinde en düşük görüş ayrılığı bu alt bölümde yer alan "alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin ders ve konuların amaçlarından haberdar olmalarında ilköğretim müfettişlerinin rolü" ile ilgili olan sorudur.

6- Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakını benimsemeleri ile ilgili olarak iki grubun görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Her iki gruba yöneltilen dokuz soruda da alan dışından gelen sınıf öğretmenleri yeterli yardımı görmediklerini, ilköğretim müfettişlerinin de yeterli yardımı yaptıklarını düşünmektedirler.

Bu alt bölümde ilköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasındaki en yüksek fark büyükten küçüğe doğru; diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olma (Tablo 44), okulun çalışma düzenini benimseme (Tablo 45) ve öğretmenlik meslek değerlerini kazanma (Tablo 41) konularında ortaya çıkarken, en düşük fark küçükten büyüğe doğru; sınıfta geçen olayların gizliliğini koruma (Tablo 43), öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki sorumluluğu kavrama (Tablo 46) ve sınıf öğretmenliğinin değerlerini taşıma (Tablo 42) konularında ortaya çıkmaktadır.

ÖNERİLER

İlköğretim müfettişlerinin alan dışından gelen sınıf öğretmenlerine yaptıkları yardım ve rehberliğin etkililiğini arttırmak amacıyla şu öneriler geliştirilmiştir:

Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. İlköğretim müfettişliğine atanabilmek için eğitim yönetimi ve denetimi alanında hizmet öncesi eğitim şartı getirilmelidir.
2. İlköğretim müfettişliğine daha genç yaşlarda atanabilmek için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, bu göreve atanabilmek için asgari sekiz yıl öğretmenlik yapma süresi beş yıla çekilmelidir.
3. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ilerleyen yıllarda uygun koşullar oluştuğunda başka kurumlara geçiş yapmaktadırlar. Bundan dolayı alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin atamalarına kesinlikle son verilmelidir.
4. Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanacak kişilerin üniversitelerin eğitim fakültelerinden pedagojik formasyon almaları şartı getirilmelidir.
5. Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanacak kişilere ilkokuma-yazma öğretimi konusunda yeterli derecede hizmet içi eğitim verilmelidir.
6. Denetim etkinliklerinin planlanması, sadece müfettişler tarafından yapılmamalı, öğretmenler de kendi denetimlerini planlama sürecine katılmalıdır.
7. Denetim sürecinde öğretmenlerin okul-çevre ilişkileri denetlenmeli ve bu ilişkileri geliştirmenin yolları aranmalıdır.
8. İlköğretim müfettişleri demokratik liderliğin gerektirdiği rolleri yerine getirmeli ve öğretmenlere güven vermeliyim.
9. Eğitim-öğretimde kullanılan yöntemlerin uygunluğu araştırılarak, alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin bunları iyi öğrenmeleri için yeterli hizmet içi eğitim verilmelidir.
10. İlköğretim müfettişleri ile öğretmenler arasındaki iletişim sorunlarının giderilmesine çalışılmalı ve yeni iletişim modellerine ağırlık verilmelidir.
11. İlköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin daha fazla görüşebilmelerine olanak sağlayan yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

12. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları bünyesinde rehberlik ve işbaşında yetiştirme birimi kurulmalı, öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri bu birim tarafından yürütülmelidir.

13. İlköğretim müfettişlerinin artan bilgi birikimini ve eğitim teknolojisindeki gelişmeleri takip edebilmeleri için her yıl eğitim –öğretim süreleri dışında hizmet içi eğitime alınmaları sağlanmalıdır.

14. İlköğretim müfettişliği yardımcılığına atananlar , mesleki araştırmalar yapmalıdır. Araştırmaları üniversitelerle işbirliği halinde değerlendirilmeli ve kabul edilenler ilköğretim müfettişliği yardımcılığı kaldırılıp asalet verilmelidir.

15. Öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerine yönelik olumsuz tutumlarını değiştirmek amacıyla ilköğretim müfettişlerince sık sık seminerler düzenlenmeli ve öğretmenlerin bu seminerlere katılması sağlanmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. İlköğretim müfettişleri ve alan dışından gelen sınıf öğretmenleri arasındaki algılama farklılığının nedenleri ve bu farklılığın giderilmesine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

2. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin meslek ahlakını öğrenmesi ve benimsemesinde okul müdürleri ve diğer öğretmenlerin rolünü belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

3. Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin örgütsel sosyalizasyonunda okul müdürleri ve diğer öğretmenlerin rolünü belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Akbaba, S. , **The Expectations of The Elementary School Teachers From Primary Supervisors On Classroom Supervision, (ODTÜ Eğitim Bilimleri Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1993.**

Aksoy, A. H. , **Eğitim Denetiminin Etik Boyutu, (İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Malatya, 1998.**

Aksu, M.B., " Hizmet İçi Öğretmen Eğitimi ve Değerlendirme Sorunu" , **Eğitim Yönetimi, 1996, 2, s. 157.**

Akyüz, Y. **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e), Kültür Koleji Yayınları, Ankara, 1994, s. 154-163.**

_____, "Öğretmen Okulu Dışından İlk Kez Öğretmen Atamasına İlişkin Orijinal Belgeler" , **Milli Eğitim, 156, 1998, s. 6-8.**

Arabacı, İ.B., **İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1995.**

Arslan, A., "Öğretmen Formasyonu'nda Yeniden Yapılanma Sürece Endeksli Formasyon (SEF)" **Milli Eğitim, 156, 1998, s. 136-149.**

Atay, K. , **İlkokul Öğretmenlerinin Müfettişlerin Yeterlik Alanlarına İlişkin Beklentileri, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1987.**

Aydın, M., **Çağdaş Eğitim Denetimi, PEGEM Yayınları, Ankara, 1993, s. 1-172.**

Başar H., **Eğitim Müfettişlerinin Seçilmesi ve Yetistirilmesi,** (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1985.

Başaran, İ. E. , **Örgütsel Davranış,** Ankara, 1991, s. 54-241.

_____, **Yönetimde İnsan İlişkileri,** Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1992, s. 53.

Bilir, M. , **Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Yapı ve İşleyişi,** (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, 1991.

Burgaz, B. Y. , **Türk Eğitim Sisteminde Denetmenlerin Başarılarını Etkileyen Etmenler,** (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, 1992.

Bursalıoğlu, Z., **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış,** PEGEM Yayınları, Ankara, 1993, s. 129.

Büyükişık, M. , **İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Etkinliklerinin Gerçekleşme Düzeyleri,** (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1989.

Cafoğlu, Z., **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi,** Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı, İstanbul, 1996, s. 42.

Calderhead, J., "Eğitimde Öğretmenlerin Uzmanlığının Tanınması ve Geliştirilmesi" Milli Eğitim Bakanlığı **Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı 27 Ağustos – 2 Eylül 1995,** Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, Ankara, 1997, s. 23.

Can, N., "Öğretmen ve Yöneticinin Etkililiğinin Öğretimdeki Rolü", **Eğitim Yönetimi,** 1998, 13, s. 55-69.

Cemaloğlu, N. , **İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Yardım ve Rehberlik Rolünün Öğretmenleri Güdölemesi,** (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1996.

- Cengiz, C. , **Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Müfettişlerinin Yetiştirilmesi**, MEB Basımevi, Ankara, 1992, s. 7.
- Ceylan, M. , " Yeni Kurulan Yükseköğretim Kurumlarında Kurum Kültürü" , **Eğitim Yönetimi**, 1998, 13, s. 50.
- Çalışlar, A. , **Ansiklopedik Kültür Sözlüğü**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983.
- Çelik, V. , **Okul Kültürü ve Yönetimi**, PEGEM Yayınları, Ankara, 1997, s. 33.
- ____ , " Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalizasyonu" , **Eğitim Yönetimi**, 1998, 13, s. 192-193.
- ____ , **Eğitimsel Liderlik**, PEGEM Yayınları, Ankara, 1999, s. 64-94
- Çetin, F., **Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlkokullara ve İlköğretim Okulları Birinci Kademesine Sınıf Öğretmeni Olarak Atanan Branş Öğretmenlerinin Meslekle İlgili Sorunları ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Beklentileri**, (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1997.
- Çilenti, K., **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1994, s. 53.
- Dilaver, H. H., **Türkiye' de Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam Şartları**, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, 1992.
- Duman, T., **Türkiye' de Ortaöğretimde Öğretmen Yetiştirme**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları No: 232, Ankara, 1991.
- Efe, F., **Eğitim Fakültesi Mezunu Olmayan İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri**, (Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Bolu, 1998.

Ergin, A., **Öğretim Teknolojisi İletişim**, PEGEM Yayınları No:14, Ankara, 1995, s. 53.

Ertekin, Y., **Örgüt iklimi**, Doğan Basımevi, Ankara, 1978, s. 6.

Ertürk, S., **On Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları**, Milli Eğitim Bakanlığı Planlama Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1970.

_____, **Eğitimde Program Geliştirme**, Meteksan Yayınları, Ankara, 1991.

Güler, A. , "Öğretmen Yetiştirme" , **Milli Eğitim**, 137, 1998, s. 88.

Kalkandelen, A. H. , " Hizmet İçi Eğitim El Kitabı" , 1979, s. 53.

Kapusuzoğlu, Ş. , **İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Meydana Gelen Değişmeler**, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, 1986.

Karagözoğlu, G. , **Türk Eğitim Sisteminde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü – Araştırma Özeti**, Milli Eğitim Bakanlığı APK Dairesi, Ankara, 1972.

Karakaya, N. , **İlköğretimde Teftiş ve Güçlükleri**, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi) Ankara, 1988.

Kaya, Y. K. , **Eğitim Yönetimi**, Ankara, 1991, s. 29-186.

_____, **Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon ve İşbirliği Toplantısı**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1992, s. 158.

Milli Eğitim Bakanlığı, **Teftiş Kurulu Yönetmeliği**, MEB Basımevi, Ankara, 1968, s. 10.

_____, **VII. Milli Eğitim Şurası, Çalışma Esasları, Konular ve Kararlar**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991.

_____ Teftiş Kurulu Başkanlığı, **Ortaöğretimde Denetimin Esasları**,
MEB Basımevi Ankara, 1997, s. 19.

_____ Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, **Milli Eğitim Temel
Kanunu**, MEB Basımevi Ankara, 1998, s. 23-26.

Okutan, M. , "İlköğretim Müfettişlerinin İnsan İlişkileri Yeterlikleri" , **Eğitim
Dünyası**, Mart 1991,s. 135.

Öz, F. , **Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü**,
(Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü Basılmamış Doktora Tezi)
Ankara, 1977.

Özden, Y. , **Eğitimde Dönüşüm**, PEGEM Yayınları, Ankara, 1998, s. 36-
37.

Özer, B., **Öğretmen Davranışlarının Uzaktan Öğretim Yaklaşımıyla
Kazandırılması**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları,
Eskişehir, 1993, s. 2-3.

Özkan, M. , **Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirmede
Koordinasyon ve İşbirliği Toplantısı**, Milli Eğitim Basımevi,
Ankara, 1992, s. 138.

Öztürk, H. I. , **İlköğretimde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü**, (İstanbul
Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans
Tezi) İstanbul, 1990, s. 14-16.

Pehlivan, İ. ,**Yönetmelik, Mesleki ve Örgütsel Etik**, PEGEM Yayınları,
Ankara,1999.

Pekşen, A. E., **İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Teftiş
Olayını Algılamaları**, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü İlkokul Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Basılmamış
Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1996.

Resmi Gazete: 3.4.1998 – 23307, Kanun No: 4359, s. 10.

_____ : 13.08.1999 – 23785, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, s. 20 – 31 .

Rıza; E.T., **Eğitim Teknolojisi Uygulamaları 1**, Anadolu Matbaası, İzmir, 1997, s. 68

Senge, M.P., **Beşinci Disiplin**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1991, s. 117.

Taymaz, A.H., **Teftiş Kavramlar İlkeler Yöntemler**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1993, s. 11.

Ural, M. , “Öğretmen Yetiştirme Meselemiz” , **Milli Eğitim**,137, 1998, s. 58.

Ülke, S. M., **İş Doyumu Açısından Eğitim İşgörenlerinin Türkiye’ deki Durumu**, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya, 1997.

Varış F., “Öğretmen Yetiştirme Üzerine” , **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 50. Yıla Armağan**, No:36, Ankara,1973.

Yıldırım İ., **İlkokul Öğretmenlerinin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler**, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 1988.

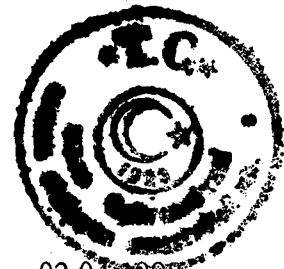

EKLER

A large, light pink watermark consisting of the letters 'XXK' in a stylized, bold font, positioned horizontally across the middle of the page.

T.C
ELAZIĞ VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

106

02.04.1998

SAYI : B054VLK4230300 / 05

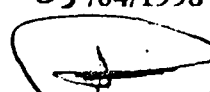
KONU : Zülfü DEMİRTAŞ

İL MAKAMINA
ELAZIĞ

İLGİ : Fırat Üniversitesi Rektörlüğünün 01.04.1998 tarih ve B.30.2.FIR.0.70.00.00/221-304-2411 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesinin Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Zülfü DEMİRTAŞ'ın , İlimizdeki kamu kurum ve özel kuruluşlardaki hizmet içi eğitimin mevcut durumunu belirlemek amacıyla yapacağı yüksek lisans seminer çalışması için ilgili kurumlarda gerekli bilgiyi alması hususunda gerekli müsaadenin verilmesi hususunu tasviplerinize arz ederim.

Abdulkadir TOPCU
Vali Yardımcısı

OLUR
03 /04/1998

M. Lütfullah BİLGİN
Vali

Sayın Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmeni

Bu araştırma, Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenleri (ADGSÖ)' nin hizmet içinde yetişmelerinde eğitim Müfettişleri (İM)' nin rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma için toplu olarak değerlendirilecek, başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Göstereceğinizi şükürümüz samimiyete şimdiden teşekkür ederiz.

Zülfü DEMİRTAŞ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

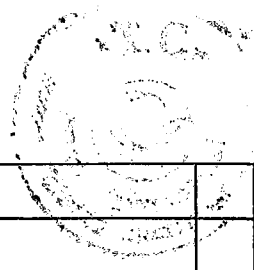
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

İnsiyetiniz :	01. () Bayan	02. () Erkek		
Yaşınız :	01. () 25 ve daha aşağı	02. () 26-30 arası	03. () 31-35 arası	04. () 36 ve daha
İşyeri :			
Öğretmenlik yaptığınız il :			
Sınıf öğretmenliğindeki hizmet süreniz :	01. () 3 yıl ve daha az	02. () 4-7 yıl arası	03. () 8 yıl ve daha	
Çalıştığınız üniversite ve branşınız :			
Çalıştığınız okulun bulunduğu yer :	01. () İl merkezi	02. () İlçe merkezi	03. () Köy	

Araştırma içinde yetişmenizden ilköğretim Müfettişleri (İM)' nin katkıları konusundaki görüşlere katılma derecenizi aşağıdaki belirtilen puanlarla ifade ediniz (örneğin, KATILMIYORUM görüşünü benimsiyorsanız puanlamaya 4 puan yazınız).

KATILMIYORUM : 5 PUAN	
KATILMIYORUM : 4 PUAN	
KATILMIYORUM : 3PUAN	
KATILMIYORUM : 2 PUAN	P
KESİNLİKLE KATILMIYORUM : 1 PUAN	U
İlköğretim Müfettişleri (İM), ilköğretim çağındaki öğrencilerin gelişimlerinden haberdar olmama yardımcı olmaktadır.	A
İlköğretimde bireysel farklılıkları dikkate almama yardımcı olmaktadır.	N
İlköğretimde, demokratik bir sınıf anlayışına sahip olmama yardımcı olmaktadır.	
İlköğretimde, olumlu bir sınıf iklimi oluşturmama yardımcı olmaktadır.	
İlköğretimde, sınıfta iyi işleyen bir iletişim sistemi oluşturmama yardımcı olmaktadır.	
İlköğretimde, değişik öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmama yardımcı olmaktadır.	
İlköğretimde, derslerimi planlı olarak işlememe yardımcı olmaktadır.	
İlköğretimde, öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanmama yardımcı olmaktadır.	
İlköğretimde, ilköğretim-yazma öğretimi konusunda kendimi geliştirmeme yardımcı olmaktadır.	

108

İM, eğitim teknolojisindeki gelişmeleri izlememe yardımcı olmaktadır.	
İM, kendimi sınıf öğretmenliği kimliğinde görmeme yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğini sevmeme yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğinden tatmin olmama yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğinin etkili rol performansı için gerekli davranış modelleri kazanmama yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğinin temel rol ve sorumluluğunu benimsememe yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğinin sembollerini ve felsefesini benimsememe yardımcı olmaktadır.	
İM, çalıştığım okulun kültürü ile kaynaşmama yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliği alanındaki araştırmaları izleyip öğrencilerime aktarmama yardımcı olmaktadır.	
İM, toplumda sınıf öğretmenliğini temsil eden tavır, değer ve davranışları göstermeme yardımcı olmaktadır.	
İM, Milli Eğitimin genel amaçlarından haberdar olmama yardımcı olmaktadır.	
İM, ders ve konu amaçlarından haberdar olmama yardımcı olmaktadır.	
İM, programa yeni giren derslerin amaç ve içeriklerini takip etmeme yardımcı olmaktadır.	
İM, eğitsel kol faaliyetlerinin önemini kavramama yardımcı olmaktadır.	
İM, belirli gün ve haftaların önemini kavramama yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğinin temel rol ve sorumluluklarını öğrenmeme yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenlerinin atanma, yükselme, nakil, ödüllendirilme-cezalandırılma ve sağlık haklarından haberdar olmama yardımcı olmaktadır.	
İM, alanımla ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikleri takip etmeme yardımcı olmaktadır.	
İM, öğretmenlik meslek değerlerini kazanmama yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıf öğretmenliğinin değerlerini taşımama yardımcı olmaktadır.	
İM, sınıfta geçen olayların gizliliğini korumama yardımcı olmaktadır.	
İM, diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olmama yardımcı olmaktadır.	
İM, okulun çalışma düzenini benimsememe yardımcı olmaktadır.	
İM, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki sorumluluğu kavramama yardımcı olmaktadır.	
İM, beni öğrencilerimi değerlendirirken adaletli olmaya özendirirler.	
İM, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki kurallara uymama yardımcı olmaktadır.	
İM, öğrencilere yönelik ödül ve ceza sistemini tarafsız olarak kullanmama yardımcı olmaktadır.	

Sayın İlköğretim Müfettişi

Bu araştırma, Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenleri (ADGSÖ)' nin hizmet içinde yetişmelerinde Eğitim Müfettişleri (İM)' nin rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma için toplu olarak değerlendirilecek, başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Göstereceğinizi lüğümüz samimiyete şimdiden teşekkür ederiz.

Zülfü DEMİRTAŞ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz :	01. () Bayan	02. () Erkek		
Yaşınız :	01. () 25 ve daha aşağı	02. () 26-30 arası	03. () 31-35 arası	04. () 36 ve daha arası
Görev yaptığınız il:				
Müfettişlikteki hizmet süreniz :	01. () 3 yıl ve daha az	02. () 4-7 yıl arası	03. () 8 yıl ve daha	
Öğretmenlikteki branşınız :				
Kaç yıl öğretmenlik yaptınız ?				

Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenleri (ADGSÖ) 'nin yetişmesine katkılarınız konusundaki görüşlere katılma durumunuzu aşağıda belirtilen puanlarla ifade ediniz (örneğin, KATILYORUM görüşünü benimsiyorsanız puanlamaya 4 veriniz).

KATILMIYORUM : 5 PUAN	P U A N
KATILYORUM : 4 PUAN	
KESİNLİKLE KATILMIYORUM : 1 PUAN	
KATILMIYORUM : 2 PUAN	
KESİNLİKLE KATILMIYORUM : 1 PUAN	

Alan Dışından Gelen Sınıf Öğretmenleri (ADGSÖ)' nin ilköğretim çağındaki öğrencilerin gelişmelerinden haberdar olmaları için yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin öğretimde bireysel farklılıkları dikkate almalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin demokratik bir sınıf anlayışına sahip olmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin olumlu bir sınıf iklimi oluşturmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıfta iyi işleyen bir iletişim sistemi oluşturmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin değişik öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin derslerini planlı olarak işlemelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin öğrenci başarısını değerlendirmede uygun ölçütler kullanmalarına yardımcı olurum.	

ADGSÖ 'nin ilkokuma - yazma öğretimi konusunda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin eğitim teknolojisindeki gelişmeleri izlemelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin kendilerini sınıf öğretmeliği kimliğinde görmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğini sevmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğinden tatmin olmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğinin etkili rol performansı için gerekli davranış modelleri kazanmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğinin temel rol ve sorumluluğunu benimsemelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğinin sembollerini ve felsefesini benimsemelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin çalıştıkları okulun kültürü ile kaynaşmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliği alanındaki araştırmaları izleyip öğrencilerine iletmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin toplumda sınıf öğretmenliğini temsil eden tavır değer ve davranışları göstermelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin Milli Eğitimin genel amaçlarından haberdar olmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin ders ve konu amaçlarından haberdar olmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin programa yeni giren derslerin amaç ve içeriklerini takip etmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin eğitsel kol faaliyetlerinin önemini kavramalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin belirli gün ve haftaların önemini kavramalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğinin görev ve sorumluluklarını öğrenmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenlerinin atanma, yükselme, nakil, ödüllendirilme-cezalandırılma ve sağlık haklarından haberdar olmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin alanları ile ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikleri takip etmelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin öğretmenlik meslek değerlerini kazanmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıf öğretmenliğinin değerlerini taşımalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin sınıflarında geçen olayların gizliliğini korumalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin diğer öğretmenler ile uyumlu ilişkiler içinde olmalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin okulun çalışma düzenini benimsemelerine yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki sorumluluğu kavramalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin öğrencilerini değerlendirirken adaletli olmaya özendiririm.	
ADGSÖ 'nin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ahlaki kurallara uymalarına yardımcı olurum.	
ADGSÖ 'nin öğrencilere yönelik ödül ve ceza sistemini tarafsız olarak kullanmalarına yardımcı olurum.	

ÖZ GEÇMİŞ

1965' te Elazığ'ın Palu İlçesinin Güllüce (Seraçür) Köyünde doğdu. İlk ve orta öğretimini Güllüce Köyü İlkokulu, Maden Ortaokulu ve Palu Lisesi' nde tamamladı. 1990'da Ağrı Eğitim Yüksekokulunu bitirip aynı yıl Ordu'nun Gürgentepe İlçesinin Hasancık Köyünde sınıf öğretmenliğine başladı. Diyarbakır, Malatya ve Elazığ illerinin çeşitli okullarında sınıf öğretmenliği yaptı. 1993-1994 öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Bölümünde lisans eğitimine başladı ve 1997'e bu bölümden mezun oldu. 1997-1998 öğretim yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümünde Yüksek Lisans öğrenimine başladı. Halen Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığında müfettiş yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**